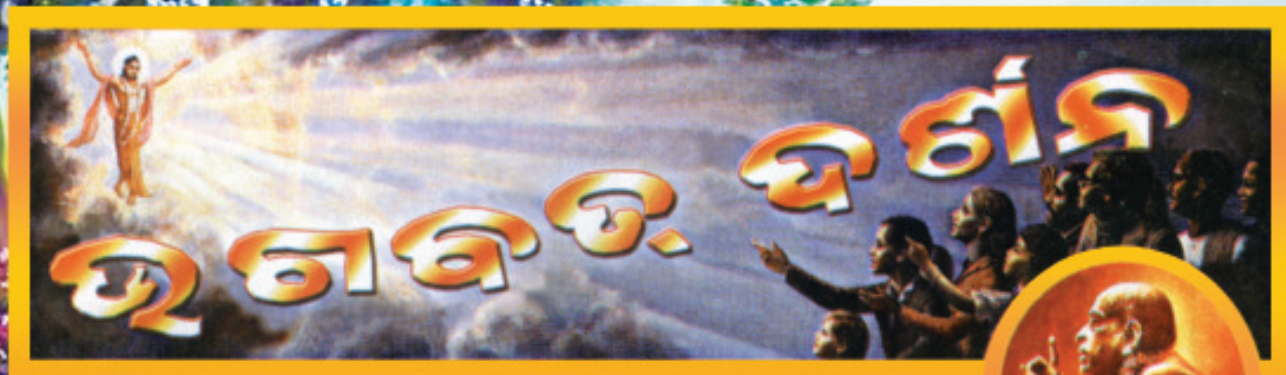

କୃଷ୍ଣ-ସୂର୍ଯ୍ୟସମ; ମାୟାହୟ ଅନ୍ଧକାର : ଯାହାଁ କୃଷ୍ଣ ତାହାଁ ନାହିଁ ମାୟାର ଅଧିକାର ।

ହରେ କୃଷ୍ଣ ଆନ୍ଦୋଳନର ମୁଖପତ୍ର

ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ବାଣୀ ବୈଭବ

“ହେ ପ୍ରଭୁ! ମୁଁ ତୁମ ହସ୍ତ ତିଆରି ଏକ ପିତୁଳା । ଯଦି ଆପଣ ମୋତେ ଏଠାକୁ ନଚାଲିବାକୁ ଆଣିଛନ୍ତି ତେବେ ନଚାନ୍ତୁ । ମୋର କେତେ ଭକ୍ତି ବା ଜ୍ଞାନ ଅଛି ମୁଁ ଜାଣେନା, କିନ୍ତୁ ମୋର ଆପଣଙ୍କ ନାମ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା ଅଛି । ମୋତେ ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ଉପାଧି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଯଦି ଆପଣ ଚାହାନ୍ତି ସେ ନାମର ଯଥାର୍ଥତା ପ୍ରତିପାଦନ କରନ୍ତୁ ।”

—ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ଲୀଳାମୃତରୁ

ହରେକୃଷ୍ଣ ହରେକୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣକୃଷ୍ଣ ହରେହରେ, ହରେରାମ ହରେରାମ ରାମରାମ ହରେହରେ

ଭଗବତ୍ ଦର୍ଶନ

ବର୍ଷ ୪୨

ହରେକୃଷ୍ଣ ଆନ୍ଦୋଳନର ମାସିକ ମୁଖପତ୍ର

ସଂଖ୍ୟା ୩

ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା:

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ବତୀ ଠାକୁରଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାନୁସାରେ

କୃଷ୍ଣକୃପା ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଏ.ସି. ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ସ୍ବାମୀ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ଅନୁକମ୍ପିତ

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଗୌର ଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀ ମହାରାଜଙ୍କ ଦ୍ବାରା ପ୍ରକାଶିତ

ସମ୍ପାଦକ:

ଶ୍ରୀ ଆତ୍ମାରାମ ଦାସ

ସହକାରୀ ସମ୍ପାଦକ:

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭକ୍ତିପ୍ରାଣ ଗୋପୀନାଥ ସ୍ବାମୀ

ଶ୍ରୀମତୀ ଦେବକୀ ଦେବୀ ଦାସୀ

ପରିଚାଳନା:

ସମାହନ ଦାସ

ପ୍ରକାଶକ:

ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ବୁକ୍ ଟ୍ରଷ୍ଟ୍
ଅନ୍ତଃରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷ୍ଣଭାବନାମୃତ ସଂଘ
ଇଷ୍ଟନ୍, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବଳରାମ ମନ୍ଦିର

ଆଇ.ଆର.ସି. ଭିଲେଜ୍, ଭୁବନେଶ୍ବର-୭୫୧ ୦୧୫

ଫୋନ୍: ୯୦୭୮୨୯୩୬୧୦, ୯୪୩୭୯୩୭୩୪୬, ୯୯୩୭୮୭୫୭୫୦

E-mail : nggpress@gmail.com

ମୁଦ୍ରଣ ଓ ପ୍ରସାରଣ :

ଶ୍ରୀ ମଦନମୋହନ ଦାସ

ନିଉ ଗୁରୁ ଗୌରାଙ୍ଗ ପ୍ରେସ

ଇଷ୍ଟନ୍, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବଳରାମ ମନ୍ଦିର

ଆଇ.ଆର.ସି. ଭିଲେଜ୍, ଭୁବନେଶ୍ବର-୭୫୧ ୦୧୫

ବାର୍ଷିକ ଗ୍ରାହକ ଭିକ୍ଷା - ଟ ୧୮୦.୦୦ ମାତ୍ର

ପ୍ରତିଖଣ୍ଡର ଭିକ୍ଷା - ଟ ୧୫.୦୦ ମାତ୍ର

(ଏହି ପତ୍ରିକାର ଭାଷ୍ୟ ଓ ଫଟୋଗ୍ରାଫି ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ବୁକ୍ ଟ୍ରଷ୍ଟ୍
ସର୍ବସ୍ବତ୍ବ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଟେ)

ସୂଚୀପତ୍ର

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
ପଦ୍ୟାବଳୀ	୨
ସମ୍ପାଦକୀୟ: ଶ୍ରୀ ମହାଶିବ ରାତ୍ରି	୩
ଶ୍ରୀ ନାମାମୃତ	୮
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଏ.ସି. ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ସ୍ବାମୀ ପ୍ରଭୁପାଦ	
ଶ୍ରୀମଦ୍ ପ୍ରଭୁପାଦ ଲୀଳାମୃତ	୧୧
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ସତ୍ସ୍ବରୂପ ଦାସ ଗୋସ୍ବାମୀ	
ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବଦ୍ଗୀତା ସାରାମୃତ	୧୩
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଏ.ସି. ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ସ୍ବାମୀ ପ୍ରଭୁପାଦ	
ଭକ୍ତିରସାମୃତ ସିନ୍ଧୁ	୧୬
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଏ.ସି. ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ସ୍ବାମୀ ପ୍ରଭୁପାଦ	
ଭାଗବତର ଭବିଷ୍ୟତ ବାଣୀ ସତ ହେଲା	୧୮
ପ୍ରସ୍ତୁତି: ଭକ୍ତିପ୍ରାଣ ଗୋପୀନାଥ ସ୍ବାମୀ ମହାରାଜ	
କୃଷ୍ଣ କେବେହେଲେ ବୃନ୍ଦାବନ ପରିତ୍ୟାଗ.....	୨୧
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଗୌରଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀ ମହାରାଜ	
ସଂକ୍ଷେପରେ ପରମସତ୍ୟ	୨୩
ପ୍ରସ୍ତୁତି: ଦାନବସ୍ତଳ ଦାସ	
ନଗରେ ନଗରେ ଓ ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ	୨୮
ନାହଂ ତିଷ୍ଠାମି ବୈକୁଣ୍ଠେ	୩୦
ପ୍ରସ୍ତୁତି: ସମାହନ ଦାସ	

କୃଷ୍ଣ ସୂର୍ଯ୍ୟସମ, ମାୟାହୟ ଅନ୍ଧକାର ।
ଯାହାଁ କୃଷ୍ଣ ତାହାଁ ନାହିଁ ମାୟାର ଅଧିକାର ॥

॥ ପଦ୍ୟାବଳୀ ॥

ଅଥ ଗୋପୀନାଂ ପ୍ରେମୋକ୍ତୃଷ୍ଣଃ
ସର୍ବବିଦ୍ୟାବିନୋଦାନାମ୍—

ଧୈର୍ଯ୍ୟଂ ମାନପରିଗ୍ରହେଽପି ଜୟନେ ଯଜ୍ଞଶୁକାଳସ୍ବନଂ
ଗୋପୀନାଞ୍ଚ ବିବେଚନଂ ବିଧୁବନାରମ୍ଭେ ରହୋମାର୍ଗଶମ୍ ।
ସାଧ୍ବୀସଜ୍ଜରିତଂ ବିଳାସବିରତୌ ପଦ୍ମ୍ୟର୍ତ୍ତୁହାନ୍ଦେଷଣଂ
ତତ୍ତଦେଗୌରବରକ୍ଷଣଂ ମୁରାରିପୋର୍ବଂଶୀରବାପେକ୍ଷଣମ୍ ॥ ୧୫୫ ॥

—ଶାବୁଳବିକ୍ରାନ୍ତିତମ୍

—:ଅନୁବାଦ:—

“ଶ୍ରୀ ଗୋପୀଗଣଙ୍କ ପ୍ରେମୋକ୍ତୃଷ୍ଣ” — ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପୌଗଣ୍ଡ ଶେଷରେ କୈଶୋରର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଶ୍ରୀ ଗୋପୀଗଣଙ୍କର ପ୍ରେମୋକ୍ତୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀସର୍ବବିଦ୍ୟା ବିନୋଦଙ୍କ ପଦ୍ୟରେ ଲେଖିଛନ୍ତି— ମାନିନୀ ଗୋପିକାଗଣଙ୍କ ମାନ ପରିଗ୍ରହଣ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ନିତମ୍ବ ପ୍ରଦେଶର ଆଚ୍ଛାଦନ ନିମିତ୍ତ ବସାଦି ଧାରଣ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ଭୋଗର ଆରମ୍ଭରେ ସତୀତ୍ୱ ଲୋକନିନ୍ଦାଦିର ବିବେଚନା, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନିମିତ୍ତ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନ, ଅନ୍ଦେଷଣ, ସତୀ ସ୍ବାଧୀ ପତିବ୍ରତା ରମଣୀଗଣଙ୍କ ନିଜ ଚରିତ୍ର ରକ୍ଷା, ଅପର କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସହିତ ଆଳାପାଦି କରିବ ନାହିଁ, ସୁତରାଂ ପତିଗୃହରେ ହିଁ ଅବସ୍ଥାନ କରିବ, ଏଥିପାଇଁ ପତିଗୃହ ଅନ୍ଦେଷଣ ପ୍ରଭୃତି ଏବଂ କୁଳମର୍ଯ୍ୟାଦା ସତୀଧର୍ମ ଇତ୍ୟାଦିର ରକ୍ଷାଦି କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ତାହା ଯାବତ୍‌କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମୁରଲୀ ଧ୍ବନୀ କର୍ଣ୍ଣପଥରେ ପ୍ରବେଶ ନ କରି ତାବତ୍‌କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ଅପେକ୍ଷା ରହୁଥିଲା । ୧୫୫ ।

ସ୍ୱାଦକାନ୍ତ..

ଶ୍ରୀ ମହାଶିବରାତ୍ରି

ସା

ଧାରଣତଃ ଭାରତବର୍ଷରେ ବହୁ ଦେବାଦେବୀ ପୂଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କେଉଁ ଅନାଦି କାଳରୁ ଚଳି ଆସୁଅଛି । ଏହା ବେଦ ସମ୍ମତ ଓ ବେଦର ‘କର୍ମ-କାଣ୍ଡ’ ବିଭାଗରେ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରମାଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କାମନାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଏହି ଦେବତା ପୂଜାର ବିଧିବିଧାନ ବେଦରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଅଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ମୁଖ୍ୟ ଦେବତା ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାମାଣିକ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ବହୁମାନନ କରାଯାଇଥାଏ । ସେହି ମୁଖ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ବ୍ରହ୍ମାଜୀ, ଶିବଜୀ, ପାର୍ବତୀ ବା ଦୁର୍ଗାଦେବୀ, ଶ୍ରୀଗଣେଶଜୀ, ଆଦିତ୍ୟ ବା ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର, ଇନ୍ଦ୍ର, ବରୁଣ, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ ଆଦି ଅଟନ୍ତି । ଏମାନେ ଆଧିକାରିକ ଦେବତା ହିସାବରେ ଭାଗବତ୍ ପ୍ରଦତ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ସେବାରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି । ତେବେ ଏହି ଉପଯୁକ୍ତ ଦେବତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶ୍ରୀଶିବଜୀଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ବ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଅଟେ । ସେ ଦେବତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜୀବତତ୍ତ୍ବ ବା ଶକ୍ତିତତ୍ତ୍ବର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି । ସେ ଏକ ଭିନ୍ନ

ତତ୍ତ୍ବ ଅଟନ୍ତି । ସେ ଦେବତାତିରିକ୍ତ ପ୍ରଧାନ ବୈଷ୍ଣବ (ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ) ମଧ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କର ବିଷ୍ଣୁ ଆରାଧନା ସର୍ବଜନବିଦିତ ଅଟେ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୈଷ୍ଣବ କୁହାଯାଇଥାଏ,

“ବୈଷ୍ଣବାନାଂ ଯଥାଶମ୍ଭୁ” । ଏ ସୃଷ୍ଟି ଜଗତର ସୃଷ୍ଟି ପାଳନ ଓ ସଂହାର ନିର୍ମିତ୍ତ ଭଗବାନ୍ ନିଜକୁ ତିନି କ୍ରିୟା— ସୃଷ୍ଟି ସ୍ଥିତି ପ୍ରଳୟ ନିର୍ମିତ୍ତ ତ୍ରିରୂପରେ ପ୍ରକାଶିତ କରିଛନ୍ତି ଯଥା:—ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ ଓ ମହେଶ୍ୱର । ଏମାନେ ସ୍ୱସ୍ୱ ସେବା ନିରତ ରହି ପରମେଶ୍ୱର ଭଗବାନ୍ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରାତିବିଧାନ କରୁଛନ୍ତି । ତେବେ ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ଶ୍ରୀଶିବଜୀ ଏକ ଉନ୍ନତ ଓ ଭିନ୍ନ ତତ୍ତ୍ବ ଅଟନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା ଶ୍ରୀବ୍ରହ୍ମ-ସଂହିତାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

କ୍ଷୀରଂ ଯଥା ଦଧିବିକାର ବିଶେଷ ଯୋଗାତ୍
ସଞ୍ଜାୟତେ ନ ହି ତତଃ ପୃଥଗସ୍ତି ହେତୋଃ ।

ସାକ୍ଷାତୀତ ଗୁଣାତୀତ ବିଷ୍ଣୁ ପରମେଶ ॥

ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଲାଲାର ବ୍ୟାସ ଶ୍ରୀଲ ବୃନ୍ଦାବନ ଦାସ ଠାକୁର ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ଭାଗବତ (ଆଦିଖଣ୍ଡ ୧/୨୦)ରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି—

“ପାର୍ବତୀ ପ୍ରଭୃତି ନବାର୍ବୁଦନାରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ସଙ୍କର୍ଷଣ ପୂଜେ ଶିବ ଉପାସକ ହର୍ଷା ॥”

ବସୁନ୍ଧରା ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଆଲୋଚନା ଅନୁସାରେ ସ୍ୱଭକ୍ତ ଭିନ୍ନ ସକାମ ଜୀବ ସକଳ ପକ୍ଷରେ ଆଧିକାରିକ ଦେବତା ରୁଦ୍ରଙ୍କ ଉପାସନା ସଂସ୍ଥାପନାର୍ଥ, ଭଗବାନ ଶ୍ରୀହରି ସ୍ୱକାୟ ରୁଦ୍ରଙ୍କ ଆରାଧନା କରିଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ଏ ବିଷୟଟିକୁ ପ୍ରଚାର କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରୁଦ୍ର ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ମହାସଙ୍କର୍ଷଣ ତାଙ୍କୁ ଅଜ୍ଞାକାର କରିଥିଲେ । ଏହାହିଁ ରୁଦ୍ରୋପାସନାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣାୟୋପନିଷଦରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରୀ ଭଗବାନଙ୍କ ଭକ୍ତିରେ ଏହା ପରିସ୍କୃତ ହୋଇଅଛି—

ଅହମାମ୍ନା ହି ଲୋକନାଂ ବିଶ୍ୱେଷାଂ ପାଣ୍ଡୁନନ୍ଦନ ।

ତସ୍ମାଦାତ୍ମାନମେବାଗ୍ରେ ରୁଦ୍ରଂ ସଂପୂଜୟାମ୍ୟହମ୍ ॥

ମୟାକୃତଂ ପ୍ରମାଣଂ ହି ଲୋକଃ ସମନ୍ତବର୍ତ୍ତତେ ।

ପ୍ରମାଣାନି ହି ପୂଜାନି ତତସ୍ତଂ ପୂଜୟାମ୍ୟହମ୍ ॥

ନ ହି ବିଷ୍ଣୁଃ ପ୍ରଣମତି କସ୍ତୈତିଦ୍ବିରୂପାୟ ତ ।

ଅତ ଆତ୍ମାନମେବେତି ତତୋ ରୁଦ୍ରଃ ଭଜାମ୍ୟହମ୍ ॥

ହେ ପାଣ୍ଡୁନନ୍ଦନ ! ଆହେ ବିଶ୍ୱର ଆତ୍ମା, ମୁଁ ଯେ ରୁଦ୍ରଙ୍କ ପୂଜା କରେ, ତାହା ରୁଦ୍ରାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ସଙ୍କର୍ଷଣଙ୍କର ପୂଜା । ମୁଁ ଯାହା କରେ, ଲୋକମାନେ ତାହାର ଅନୁବର୍ତ୍ତନ କରନ୍ତି, ପ୍ରମାଣହୀନ ପୂଜ୍ୟ । ଏଥି ନିମିତ୍ତ ମୁଁ ରୁଦ୍ରଙ୍କ ପୂଜା କରିଥାଏ । ବିଷ୍ଣୁ କୌଣସି ଦେବତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ମୁଁ ଆତ୍ମାକୁ ହି (ରୁଦ୍ରାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀଙ୍କୁ ହି) ‘ରୁଦ୍ର’ ବୋଲି ପୂଜା କରିଥାଏ ।’ (ଶ୍ରୀ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରତ୍ନ ୩/୨୧-୨୨)

ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମ୍ବନ୍ଧ-ତତ୍ତ୍ୱଚାର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀଲ ସନାତନ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରୀ ବୃହତ୍ ଭାଗବତାମୃତ (୧/୨/୯୩-୯୮, ୧/୩/୧ ଏବଂ ୨/୩/୬୬) ଶ୍ଳୋକରେ ଶ୍ରୀଶିବଜୀଙ୍କ ସଙ୍କର୍ଷଣ ଉପାସନା ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ତା’ର ସାରାଂଶ ହେଲା—
“ଆତ୍ମସମ ମହିମାନୁତ ପରମ ଶୋଭାମୟ ପାରିଷଦବର୍ଚ୍ଚିକାଦ୍ୱାରା ପରିବୃତ୍ତ ଓ ମହାବିଭୂତିଯୁକ୍ତ ସୁନ୍ଦର ଛତ୍ରଚାମରାଦିଦ୍ୱାରା ମଣ୍ଡିତ, ସ୍ୱାୟ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଶ୍ରୀ ସଙ୍କର୍ଷଣଦେବଙ୍କ ପୂଜାରେ ରତ ରହି ଶ୍ରୀଗିରୀଶ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ବିରାଜିତ ଅଛନ୍ତି । ସେ ସେଠାରେ ଶ୍ରୀସଙ୍କର୍ଷଣ ଦେବଙ୍କୁ ସ୍ୱାୟ ଅଭୀଷ୍ଟ ଆରାଧ୍ୟ ରୂପେ ବରଣ କରି

ତାଙ୍କର ପୂଜା ବିଧାନପୂର୍ବକ ଅତି ଅଭୂତ ମହିମା ବିଷୟ କରିଛନ୍ତି । ଦେବର୍ଷି ନାରଦ ସେହି ଶିବଲୋକରେ ଶ୍ରୀ ଶଙ୍କର୍ଷଣଦେବଙ୍କ ଅର୍ଚ୍ଚନରତ ତଦାୟ ଭାବରେ ଆବିଷ୍ଟ ନୃତ୍ୟ ପରାୟଣ ଓ କାର୍ତ୍ତନରେ ମତ୍ତ ମହା ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ଶ୍ରୀ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲେ । ମହାଦେବ ଜଗତର ଈଶ୍ୱର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଦାସ ସଦୃଶ ନିତ୍ୟକାଳ ପ୍ରେମର ସହିତ ସହସ୍ରବଦନ ଶେଷମୂର୍ତ୍ତି-ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କର ପୂଜା କରିଥା’ନ୍ତି । ସ୍ୱୟଂରୂପ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ବୈଭବ ପ୍ରକାଶ ଶ୍ରୀବଳଦେବ ବା ମୂଳଶଙ୍କର୍ଷଣ । ତାହାଙ୍କର ଅଂଶସ୍ୱରୂପ ରୁଦ୍ରାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ମହାଶଙ୍କର୍ଷଣ ।

ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ (୪/୨୪/୨୮)ରେ ଶ୍ରୀ ଶମ୍ଭୁ ନିଜ ଭକ୍ତ ପ୍ରଚେତାଗଣଙ୍କୁ ଏହା ସ୍ୱୟଂ କହିଛନ୍ତି—

ଯଃ ପରଂ ରଂହସଃ ସାକ୍ଷାତ୍ ତ୍ରିଗୁଣାତ୍ ଜୀବ-ସଂଜ୍ଞିତାତ୍ ।

ଭଗବନ୍ତଂ ବାସୁଦେବଂ ପ୍ରପନ୍ନଃ ସ ପ୍ରିୟୋ ହି ମେ ।

ଶ୍ରୀ ଶିବଜୀ କହିଲେ, “ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରକୃତି ଓ ପୁରୁଷର ନିୟନ୍ତ୍ରଣକାରୀ ଭଗବାନ୍ ବାସୁଦେବ (କୃଷ୍ଣ)ଙ୍କର ଚରଣରେ ଶରଣାଗତ ହୁଅନ୍ତି, ସେ ମୋର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ।”

ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ଲାଲାର ବ୍ୟାସ ଶ୍ରୀଲ ବୃନ୍ଦାବନ ଦାସ ଠାକୁର ଶ୍ରୀ ଚୈ.ଭା.ମ. ୧୯ଶ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି—

“ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ବର ପାଇୟା ବ୍ରହ୍ମାର ।

ଲକ୍ଷ୍ମିୟା ତୋମାରେ ଗେଲ ସବଂଶେ ସଂହାର ॥

ଶିରଚ୍ଛେଦେଶିବ ପୂଜିୟା ଓ ଦଶାନନ ।

ତୋମା ଲକ୍ଷ୍ମି ପାଇଲେନ ସବଂଶେ ମରଣ ॥

ସର୍ବଦେବ ମୂଳ ତୁମି ସବାର ଈଶ୍ୱର ।

ଦୃଶ୍ୟାଦୃଶ୍ୟ ଯତ ସବ ତୋମାର କିଙ୍କର ॥

ପ୍ରଭୁରେ ଲକ୍ଷ୍ମିୟା ଯେ ଦାସେରେ ଭକ୍ତି କରେ ।

ପୂଜା ଖାଇ ସେଇ ଦାସ ତାହାରେ ସଂହାରେ ॥

ତୋମା ନା ମାନିୟା ଯେ ଶିବାଦି ଦେବ ଭଜେ ।

ବୃକ୍ଷ ମୂଳ କାଟି ଯେନ ପଲ୍ଲବେରେ ପୂଜେ ॥”

“ଶୁନ ଶିବ ତୁମି ମୋର ନିଜ ଦେହ ସମ ।

ଯେ ତୋମାର ପ୍ରିୟ ସେ ମୋହାର ପ୍ରିୟତମ ।

କ୍ଷେତ୍ରେର ପାଳକ ତୁମି ସର୍ବଦା ଆମାର ।

ସର୍ବକ୍ଷେତ୍ରେ ତୋମାରେ ଦିଲ୍ଲୀମ ଅଧିକାର ॥

(ଚୈ.ଭା.ଅନ୍ତ୍ୟବ୍ରତଯୋଦଶ ପରିଚ୍ଛେଦ)

ଶ୍ରୀ ଗୌରସୁନ୍ଦର ସ୍ୱବାଲ୍ୟଲାଳା ପ୍ରକାଶ ସମୟରେ ଗଙ୍ଗାନଦୀ କୂଳରେ ଶିବ ପୂଜାରତ ବାଳିକାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମନ୍ତବ୍ୟ

ପ୍ରଦାନ କରି କହିଲେ—

“କନ୍ୟାଗଣେ କହେ, ଆମାପୂଜ ଆମିଦିବ ବର ।
ଗଙ୍ଗା-ଦୁର୍ଗା ଦାସୀ ମୋର ମହେଶ କିଙ୍କର ॥”

(ଚୈ.ଚ.ଆ. ୧୪ଶ ଅଧ୍ୟାୟ)

X X X X X X

“ଅନନ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ରୁଦ୍ର ସଦାଶିବେର ଅଂଶ ।

ଗୁଣାବତାର ତିହେଁ ସର୍ବ-ଅବତଂସ ॥

ତିହେଁ କରେନ କୃଷ୍ଣେର ଦାସ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାଶ ।

ନିରନ୍ତର କହେନଶିବ- ‘ମୁଇଁ କୃଷ୍ଣଦାସ’ ॥

କୃଷ୍ଣପ୍ରେମେ ଉନ୍ମତ୍ତ ବିହ୍ୱଳ ଦିଗମ୍ବର ।

କୃଷ୍ଣଗୁଣ-ଲାଳା ଗାୟ ନାଚେ ନିରନ୍ତର ॥

ଏକ କୃଷ୍ଣ ସର୍ବସେବ୍ୟ ଜଗତ-ଶଶ୍ୱର ।

ଆର ଯତ ସବ ତା’ର ସେବକାନୁତର ॥

କେହ ମାନେ, କେହ ନା ମାନେ ସବେତାର ଦାସ ।

ଯେ ନା ମାନେ ତାର ହୟ ସେଇ ପାପେ ନାଶ ॥”

(ଚୈ.ଚ.ଆଦି ୧୭ଶ ଅଧ୍ୟାୟ)

ପଦକର୍ତ୍ତା ଶ୍ରୀଲୋଚନଦାସଠାକୁର ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ
ମଙ୍ଗଳରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି—

“ମହେଶ୍ୱର ପ୍ରଭୁ ସବ ବୈଷ୍ଣବେର ରାଜା ।

ସେଇ ଭାବେ ଯେଇ ଜନ କରେ ତା’ର ପୂଜା ॥

ତାଁହାର ହସ୍ତେ ଶିବ କରେନ ଭୋଜନ ।

ସେ ପ୍ରସାଦ ପାଇଲେ ହୟ ବନ୍ଧ-ବିମୋଚନ ॥”

ଗୁଣାବତାର ଶିବ, ସଦାଶିବ ଏବଂ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନଙ୍କ
ତତ୍ତ୍ୱ ଅବଗତ ହୋଇ ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତଗଣ ସେମାନଙ୍କର ଯଥାଯୋଗ୍ୟ
ଉପାସନା କରିଥା’ନ୍ତି । ଭଗବାନ୍ ଅତ୍ୟୁତହିଁ ସବୁକିଛିର ମୂଳ ।
ଅତଏବ ମୂଳରେ ଜଳସେଚନ କଲେ ଶାଖା-ପ୍ରଶାଖା-ପତ୍ର,
ପୁଷ୍ପାଦିର ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ ହୋଇଥାଏ । ଶ୍ରୀ ଭାଗବତାତ୍ମକ-
କଣାର ପଞ୍ଚମ ଅନୁଛେଦରେ ଶ୍ରୀଶିବ, ସଦାଶିବ ଓ ସ୍ୱୟଂ
ଭଗବାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହିପରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଛନ୍ତି—

ସଦାଶିବଃ ସ୍ୱୟଂ ରୂପାଙ୍ଗ ବିଶେଷସ୍ୱରୂପୋ ନିର୍ଗୁଣଃ
ସଃ ଶିବସ୍ୟାଂଶୀ ।

ଅତତ୍ରବାସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମତୋଽପ୍ୟଧିକ୍ୟଂ ବିଷ୍ଣୁନା ସାମ୍ୟଞ୍ଚ
ଜୀବାନ୍ତୁ ସଗୁଣତ୍ୱେଽସାମ୍ୟଞ୍ଚ ॥

ଅର୍ଥାତ୍— ଯେ ବୈକୁଣ୍ଠଧାମରେ ସଦାଶିବ ରୂପେ ବିରାଜିତ,
ସେ ଗୁଣାବତାର ଶିବ ମୁହିଁ, ସେ ନିର୍ଗୁଣ ଏବଂ ସ୍ୱୟଂରୂପ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ

ଅଙ୍ଗବିଶେଷ । ଏହି ସଦାଶିବ ଗୁଣାବତାର ଶିବଙ୍କ ଅଂଶ । ଅତଏବ
ଶ୍ରୀବ୍ରହ୍ମଜୀଙ୍କ ଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଏବଂ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ସହିତ ସମାନ । ଜୀବ
ସଗୁଣ ହେତୁ ଜୀବଠାରୁ ଏହାଙ୍କର ଭେଦ ସ୍ୱାକାର କରିବାକୁ ହେବ ।
ଗୁଣାବତାର ଶିବଙ୍କ ଅଂଶ ଏହି ବିଷ୍ଣୁତତ୍ତ୍ୱ-ସଦାଶିବହିଁ ବୃନ୍ଦାବନର
ଅଧୀଶ୍ୱର ‘ଗୋପେଶ୍ୱର’ ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ଏ ଶୁଦ୍ଧବୈଷ୍ଣବଗଣଙ୍କ
ଦ୍ୱାରା ପୂଜିତ । ଭଗବଦ୍ ଭକ୍ତଗଣ ଏହିପରି ଭାବରେ ଶ୍ରୀ ସଦାଶିବଙ୍କ
ଆରାଧନା କରିଥା’ନ୍ତି—

ବୃନ୍ଦାବନାବନିପତେ ଜୟ ସୋମ-ସୋମ-ମୌଳେ
ସନନ୍ଦନ-ସନାତନ-ନାରଦେତ୍ୟ ।

ଗୋପେଶ୍ୱର ବ୍ରଜବିଳାସି-ଯୁଗାନ୍ତ୍ରୀ-ପଦ୍ମେପ୍ରୀତିଂ
ପ୍ରୟତ୍ନ ନିତରାଂ ନିରୁପାଧିକାଂ ମେ ॥

ହେ ବୃନ୍ଦାବନାବନିପତେ ! ହେ ଉମାପତି ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର !
ହେ ସନନ୍ଦନ-ସନାତନ-ନାରଦପୁତ୍ର ! ହେ ଗୋପେଶ୍ୱର !
ବ୍ରଜବିଳାସୀ ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମରେ ମୋତେ ନିରୁପାଧିକ
ପ୍ରେମ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ । ଆଜିର ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ
ଶ୍ରୀଶିବଜୀଙ୍କ ମହିମା ଗାନ ସହିତ ସେ ଯେ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ
ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭକ୍ତ ତଥା ଭିନ୍ନ ଓ ଅଭିନ୍ନ ତତ୍ତ୍ୱ ଅଟନ୍ତି ତାହାକୁ
ପ୍ରମାଣିତ କରିବା । ଏହା ସହିତ ବୈଷ୍ଣବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରୀଶିବଜୀ
ଜୀବଜଗତର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ କେତେ ବ୍ୟଗ୍ର ତାହା ମଧ୍ୟ ନିମ୍ନ
ପ୍ରସଙ୍ଗରୁ ଅତି ସହଜରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତ (୮/୭/୧୬)ର ବର୍ଣ୍ଣନାନୁଯାୟୀ—
ମଥ୍ୟମାନାତ୍ ତଥା ସିନ୍ଧୋର୍ଦ୍ଦେବାସୁରବରୂପଂପୈଃ ।
ଯଦା ସୁଧା ନ ଜାୟେତ ନିର୍ମମତ୍ତାଜିତଃ ସ୍ୱୟମ୍ ॥

“ଅଗ୍ରଣି ଦେବତା ଏବଂ ଅସୁରମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଏତେ
ପ୍ରୟାସ ସତ୍ତ୍ୱେ ଯେତେବେଳେ କ୍ଷୀର ସମୁଦ୍ରରୁ ଅମୃତ ଉତ୍ପନ୍ନ
ହେଲା ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଭଗବାନ୍ ଅଜିତ ସ୍ୱୟଂ ସମୁଦ୍ର
ମନ୍ଥନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।” ମେଘ ସଦୃଶ ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ ପାତବାସ
ପରିହିତ ଶୋଭାୟମାନ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କର୍ଣ୍ଣକୁଣ୍ଡଳ, ଆଲୁଲୀୟିତ କେଶ
ଏବଂ ବନମାଳାଯୁକ୍ତ କମଳନୟନ ଭଗବାନ୍ ଜଗତ ପାଇଁ
ଅଭୟପ୍ରଦ ବାହୁ ସମୂହଦ୍ୱାରା ବାସୁକୀକୁ ଧାରଣ ପୂର୍ବକ ମନ୍ଥର
ପର୍ବତକୁ ଆଧାର କରି ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

“ନିର୍ମଥ୍ୟମାନାଦୁଦଧେରଭୃଦ୍ୱିଷଂ
ମହୋଲ୍ବତାଂ ହଳାହଳହ୍ୱମଗ୍ରତଃ ॥”

ଏହିପରି ଭାବରେ ସମଗ୍ର ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନୋତ୍ପତ୍ତ ହୋଇ

ସେଥିରୁ ପ୍ରଥମେ ଅତିଭୀଷଣ ହଳାହଳ ନାମକ ବିଷ ଉତ୍ପତ୍ତ ହେଲା । ଯେତେବେଳେ ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଦମ୍ଭନାୟ ବିଷ ମହାବେଗରେ ଉପର ଓ ତଳ ସବୁଦିଗକୁ ବ୍ୟାପିବାକୁ ଲାଗିଲା, ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ (ଦେବତାଗଣ) ନିରାଶ୍ରୟ ଏବଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟଭୀତ ହୋଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ସଦାଶିବଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲେ । ତେବେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ, ଭଗବାନ୍ ସେଠାରେ ସ୍ବୟଂ ଉପସ୍ଥିତ ଥାଇ ଉକ୍ତ ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରତିକାର ନ କରି ଦେବତାମାନଙ୍କ ସହିତ ସଦାଶିବଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲେ ? ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ଶ୍ରୀଲ ମଧ୍ବାଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଛନ୍ତି—

ରୁଦ୍ରସ୍ୟ ଯଶସୋଽର୍ଥାୟ ସ୍ବୟଂ ବିଷୁର୍ବିଷଂ ବିଭୁଃ ।

ନ ସଞ୍ଜହେ ସମର୍ଥୋଽପି ବାୟୁଂ ଚୋଚେ ପ୍ରଶାନ୍ତୟେ ॥

“ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁ ସେହି ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରତିକାର କରିପାରିଥାନ୍ତେ, କିନ୍ତୁ ଶିବଙ୍କୁ କୃତିତ୍ବଦେବୀ ପାଇଁ ଭଗବାନ୍ ସ୍ବୟଂ ସେହି ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରତିକାର କଲେ ନାହିଁ । ଅତଏବ ଶିବ ସେହି ବିଷ ପାନ କରି ତାଙ୍କର କଣ୍ଠରେ ଧାରଣ କଲେ ।”

ବିଲୋକ୍ୟଂ ତଂ ଦେବବରଂ ତ୍ରିଲୋକ୍ୟ

ଭବାୟ ଦେବ୍ୟାଭିମତଂ ମୁନିନାମ୍ ।

ଆସାନମଦ୍ରାବପବର୍ଗହେତୋ—

ସ୍ତପୋ କୁଷାଣଂ ସ୍ତୁତିଭିଃ ପ୍ରଣେମୁଃ ॥

“ଦେବତାଗଣ ଶ୍ରୀଶିବଜୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଭବାନୀଙ୍କ ସହିତ କୈଳାସ ପର୍ବତ ଶିଖରରେ ତ୍ରିଭୁବନର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ତପସ୍ୟାରତ ଥିବାର ଦେଖିଲେ । ସେଠାରେ ମହାନ୍ ରକ୍ଷିଗଣ ମୁକ୍ତି ଲାଭ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଆରାଧନା କରୁଥିଲେ । ଦେବତାମାନେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ ନିବେଦନ କଲେ ଏବଂ ଗଭୀର ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ତାଙ୍କର ବନ୍ଦନା କଲେ । ଏହାପରେ ପ୍ରଜାପତିଗଣ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ—

ଦେବଦେବ ମହାଦେବ ଭୂତାତ୍ମନ୍ ଭୂତଭାବନ ।

ତ୍ରାହି ନଃ ଶରଣାପନ୍ନଂ ସ୍ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟଦହନାଦ୍ ବିଷାତ୍ ॥

“ହେ ଦେବାଦିଦେବ ମହାଦେବ ! ଆପଣ ସମସ୍ତ ଜୀବଙ୍କର ପରମାତ୍ମା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସୁଖ-ସମୃଦ୍ଧିର କାରଣ ସ୍ବରୂପ, ଆମ୍ଭେମାନେ ଆପଣଙ୍କର ପାଦପଦ୍ମରେ ଶରଣାଗତ ହେବା ପାଇଁ ଆସିଅଛୁ । ଦୟାକରି ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଏ ତ୍ରିଭୁବନ ବ୍ୟାପି ଭୟଙ୍କର ବିଷ ଜ୍ୱାଳାରୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ।”

ଏହିପରି ଭାବରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅନୁରୋଧମୁକ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ

ସେ (ଶିବଜୀ) ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ ଏହା ଭବାନୀଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ମଧ୍ୟ ଲାଭ କରିଥିଲା । ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶୁକଦେବ ଗୋସ୍ବାମୀଙ୍କ ଉକ୍ତି ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ—

ଶ୍ରୀ ଶୁକ ଉବାଚ—

ଏବମାମନ୍ତ୍ୟ ଭଗବାନ୍ ଭବାନୀଂ ବିଶ୍ୱଭାବନଃ ।

ତଦ୍ ବିଷଂ ଜଗଧ୍ବମାରେତେ ପ୍ରଭାବଞ୍ଚାନୁମୋଦତ ॥

“ଶ୍ରୀଲ ଶୁକଦେବ ଗୋସ୍ବାମୀ କହିଲେ—

ଭବାନୀଙ୍କୁ ଏହି କଥା କହି (ଜଗତର ରକ୍ଷା ତଥା କଲ୍ୟାଣ ନିମିତ୍ତ ଉପଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରି) ବିଶ୍ୱଭାବନ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀଶିବଜୀ ସେହି ବିଷପାନ କରିବାକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ ଏବଂ ମହାଦେବଙ୍କ ସାମର୍ଥ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଅବଗତ ଭବାନୀ ତାହା ଅନୁମୋଦନ କଲେ ।

ତତଃ କରତଳାକୃତ୍ୟ ବ୍ୟାପି ହଳାହଳଂ ବିଷମ୍ ।

ଅଭକ୍ଷୟନ୍ନହାଦେବଃ କୃପୟା ଭୂତଭାବନଃ ॥ (ଭା.୮/୭/୪୨)

“ତତ୍ପରେ ଲୋକହିତକାରୀ ମହାଦେବ କୃପାପୂର୍ବକ ସେହି ହଳାହଳ ନାମକ ବିଷକୁ ହସ୍ତ ଆଞ୍ଜୁଳାରେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାନ କଲେ ।” ଶ୍ରୀ ଶିବଜୀଙ୍କର ଏହି ଅତି ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପକୁ ଉପସ୍ଥିତ ମୁନି, ରକ୍ଷି, ପ୍ରଜାପତି ଆଦି ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଣୟା କରିବା ସହିତ ତାଙ୍କର ଗୌରବଗାନ କରି ସମଗ୍ର ରାତ୍ରି ଉଜ୍ଜାଗର ରହି ବିଜୟ ଦୀପ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳନ ପୂର୍ବକ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ପ୍ରଣାମ ନିବେଦନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏଣୁ ଉକ୍ତ ରାତ୍ରିକୁ ‘ଶିବ’ ଅର୍ଥାତ୍ ମଙ୍ଗଳମୟ ଏବଂ ‘ରାତ୍ରି’ ଅର୍ଥାତ୍ ରାତି ବୋଲି କୁହାଯାଇଥାଏ ।

ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରମାଣ ମଧ୍ୟ ଅଛି ଯେ ଏହି ‘ଶିବରାତ୍ରି’ ତିଥିରେ ଶ୍ରୀ ଶିବଜୀ, ଶ୍ରୀବ୍ରହ୍ମଜୀଙ୍କ ଶରୀରରୁ ଜାତ ହୋଇଥିଲେ । କେହି କେହି ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ଯେ, ଉକ୍ତ ଦିବସରେ ଶିବଜୀ ତାଣ୍ଡବନୃତ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ତେବେ ଏ ସମସ୍ତ (ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ) ଉକ୍ତି ବା ବର୍ଣ୍ଣନା ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସହିତ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ଏକାନ୍ତ ଜରୁରୀ ଅଟେ । କିନ୍ତୁ ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ବସ୍ତୁର ଅତ୍ୟଧିକ କଳେବର ବୃଦ୍ଧି ଆଶଙ୍କାରେ ଏହାକୁ ସୀମିତ ରଖିବାକୁ ଉଚିତ୍ ମନେକଲୁ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଧିକ ବିସ୍ତୃତ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇପାରେ ।

॥ ହରେକୃଷ୍ଣ ॥

ଶ୍ରୀନାମାମୃତ

କୃଷ୍ଣକୃପା ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଏ.ସି. ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ସ୍ବାମୀ ପ୍ରଭୁପାଦ

(ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ)

ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ରର ଧ୍ଵନିତରଙ୍ଗ ଶ୍ରବଣ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ଠାରୁ ଅଭିନ୍ନ ଅଟେ:-

ଭଗବଦ୍ ଭକ୍ତି ସାଧନର ନ'ଟି ଉପାୟ ରହିଛି:-

ଶ୍ରବଣଂ କାର୍ତ୍ତନଂ ବିଷ୍ଣୋଃ ସ୍ମରଣଂ ପାଦସେବନମ୍ ।

ଅର୍ଚ୍ଚନଂ ବନ୍ଦନଂ ଦ । ସ ୫ ୦

ସଖ୍ୟମାନୁଜିବେଦନମ୍ ॥

ଯେହେତୁ ଭଗବଦ୍ ଭକ୍ତିର ଏ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପରମ ଅଟେ, ସେଥିପାଇଁ ମନ୍ଦିରରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଶ୍ରୀବିଗ୍ରହ ଦର୍ଶନ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ଦର୍ଶନ ଏବଂ ତାଙ୍କର ମହିମା କାର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ସବୁହିଁ ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାର ବିଧି ଅଟେ କାରଣ ଭଗବଦ୍ ଭକ୍ତି ସହିତ ଯାହା କିଛି କରାଯାଏ, ତାହା ସବୁହିଁ ଭଗବାନଙ୍କ ସହିତ ସିଧାସଳଖ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବାର ଉପାୟ ଅଟେ । ଜଡ଼ ଜଗତର ଦର୍ଶନ, ଶ୍ରବଣ, ପ୍ରାର୍ଥନା ନିବେଦନ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଚିନ୍ତା ସ୍ତରରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ନିବେଦନ କରିବା ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦିବ୍ୟବାଣୀ ଶ୍ରବଣ କରିବା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଭକ୍ତମାନେ ଭଗବାନଙ୍କ ମହିମା କାର୍ତ୍ତନ କରି ତୃପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । କାର୍ତ୍ତନ କରିବା ଏବଂ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର ଶ୍ରବଣ କରିବା ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ ଦର୍ଶନ

କରିବା ଠାରୁ ଅଭିନ୍ନ । ଏହି ତତ୍ତ୍ଵ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ଅବଶ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ତାହା ହେଲେ ହିଁ କେବଳ ଭଗବାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ପରମ ଭାବ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେବ ।

(ଶ୍ରୀ ଭା. ୭/୪/୨୫-୨୦)

ସତତ ମହାମନ୍ତ୍ର କାର୍ତ୍ତନଦ୍ଵାରା, ବ୍ୟକ୍ତି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନରେ ଅଗ୍ରଗତି କରେ ଏବଂ ପରିଶେଷରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ ଦର୍ଶନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ:-

ଶ୍ରୀଲ ଶ୍ରୀଧର ସ୍ବାମୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ ଯାହା ଶୁଭ (ବା ମଙ୍ଗଳମୟ) ତାହା କରିବା ଓ ଯାହା ଅଶୁଭ ବା ଅମଙ୍ଗଳକର ତାହା ତାଗ କରିବାକୁ 'ମଙ୍ଗଳ' ବା 'ଶୁଭ' ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ଯାହା ଭଜନ ଅନୁକୂଳ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିବା ଏବଂ ଯାହା ଭଜନର ପ୍ରତିକୂଳ ତାହା ତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଆମର କୃଷ୍ଣଚେତନା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଆନ୍ଦେମାନେ ଏହି ନୀତି ଅନୁସରଣ କରୁ; ଚାରୋଟି ନିଷିଦ୍ଧ ଆଚାର, ଯଥା- ଅବୈଧ ଯୌନକ୍ରିୟା, ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟ ସେବନ, ଦ୍ରୁପଦ କ୍ରୀଡ଼ା ଓ ମହ୍ୟ-ମାଂସ ଭୋଜନ ତ୍ୟାଗ ଏବଂ ଦୈନିକ ଅନ୍ତତଃ ଷୋହଳମାଳା 'ହରେକୃଷ୍ଣ' ମହାମନ୍ତ୍ର ଜପ କରିବା ଏବଂ ଦୈନିକ ତ୍ରିବାର ଗାୟତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ର ଜପ କରି ଧ୍ୟାନ କରିବା ଗ୍ରହଣୀୟ । ଏହିପରି ଭାବରେ ବ୍ୟକ୍ତି

ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ରକ୍ଷା କରିପାରେ ଏବଂ ଚିଦ୍ ବଳ ଲାଭ କରିପାରେ । ବ୍ୟକ୍ତି ଏ ପ୍ରକାର ଭକ୍ତି ଯୋଗ ସାଧନା-ପଦ୍ଧତିକୁ କଡ଼ାକଡ଼ି ଭାବରେ ଜୀବନରେ ଅନୁସରଣ କଲେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ପରମାର୍ଥକ ମାର୍ଗରେ ଅଗ୍ରଗତି ଲାଭ କରିପାରିବ । ଯଦି ବ୍ୟକ୍ତି “ହରେକୃଷ୍ଣ ହରେକୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣକୃଷ୍ଣ ହରେହରେ । ହରେ ରାମ ହରେ ରାମ ରାମ ରାମ ହରେ ହରେ”- ଏ ମହାମନ୍ତ୍ର ଦିବାରାତ୍ର ଚବିଶିଘଣ୍ଟା ଜପ-କାର୍ତ୍ତନ କରିପାରନ୍ତି; ତାହା ହେଲେ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ପରମାର୍ଥକ ମାର୍ଗରେ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରିବେ ଏବଂ ଶେଷରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଭଗବାନଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରିବା ନିମିତ୍ତଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଯିବେ । ବେଦାଧ୍ୟୟନ ବା ବେଦ ଜ୍ଞାନାର୍ଜନର ଅନ୍ତିମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ବା ଦର୍ଶନ କରିବା; ତେଣୁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ବୈଦିକ ଧାରା ଅନୁସରଣ କରନ୍ତି, ସେ ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ହିଁ ଅଦୃଶ୍ୟ ସତ୍ୟ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାଶକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦର୍ଶନ କରିପାରିବେ; ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦର୍ପଣରେ ନିଜ ମୁଖ ଦର୍ଶନ କଲାଭଳି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିପାରିବେ । (ଶ୍ରୀ.ଭା. ୪/୨୧/୪୨)

ଯେ ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ କାର୍ତ୍ତନ ଜରିଆରେ ଭକ୍ତିଯୋଗ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରନ୍ତି, କୃଷ୍ଣ ନିଜକୁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି:-

ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ଦେଖୁଥିବା ଏ ଭୌତିକ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇପାରୁନାହିଁ, ସେ ସ୍ଥଳରେ ଚିଦ୍‌ଜଗତ ଏବଂ ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଯେ ଆମ୍ଭେମାନେ ବୁଝିପାରିବା ଏକଥା ବା କ’ଣ କହିବା ? ସେ ପରମ ଦିବ୍ୟପୁରୁଷ ଏବଂ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥା ସସୀମ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୁଡ଼ିକ ସାହାଯ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ବୁଝିବା ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ଯଦି କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବୁଝିବା ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ, ତେବେ କୃଷ୍ଣଚେତନା ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଦରକାର କ’ଣ ? ଯଦି ଆମର ଏକ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୁଡ଼ିକ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରକୃତସ୍ୱରୂପକୁ ବୁଝିବାକୁ ସକ୍ଷମ ନୁହେଁ, ତେବେ ଆମେ ସେଥିପାଇଁ କାହିଁକି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ? ଏହାର ଉତ୍ତର ହେଉଛି- ତୁମେ ଯଦି ବିନୟୀ ହେବୁ ତୁମେ ଯଦି କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଉପଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଦିବ୍ୟ ଭାବ ବୃଦ୍ଧି କରିବ ବା ଅଭ୍ୟାସ

କରିବ ଏବଂ ସେବକ ରୂପରେ କିମ୍ବା ସଖା ରୂପରେ କିମ୍ବା ପିତାମାତା ରୂପରେ କିମ୍ବା ପ୍ରେମିକ ରୂପରେ ତାଙ୍କ ସହ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ୟ କଥାରେ ଏହାହିଁ କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଯଦି ତୁମେ ଭଗବାନ୍ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସେବା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ, ତାହା ହେଲେ ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ବୁଝିପାରିବ ।

ତୁମର ସେବା ଜିହ୍ୱାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । କିପରି ? ଜିହ୍ୱାଦ୍ୱାରା ତୁମେ ହରେକୃଷ୍ଣ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିପାର ଏବଂ ତାହା ସାହାଯ୍ୟରେ ତୁମେ ଦିବ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ‘କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦମ୍’ ଆସ୍ବାଦନ କରିପାର । ତେଣୁ ଏ ବିଧିର ଆରମ୍ଭ ଅତିସୁନ୍ଦର । ତୁମ୍ଭେମାନେ “ହରେକୃଷ୍ଣ ହରେକୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣକୃଷ୍ଣ ହରେହରେ । ହରେରାମ ହରେରାମ ରାମରାମ ହରେହରେ” କାର୍ତ୍ତନ କରିପାର ଏବଂ କୃଷ୍ଣ ଦୟାକରି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ପ୍ରସାଦ ଦେବେ, ସେତେବେଳେ ତାହା ତୁମ୍ଭେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିପାର । ଏହାର ପରିଣାମ ଏହି ଯେ, ଯଦି ତୁମେ ବିନୀତ ହୋଇ କୃଷ୍ଣସେବା-କୃଷ୍ଣକାର୍ତ୍ତନ, କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦସେବନ ଆରମ୍ଭ କର ତାହାହେଲେ କୃଷ୍ଣ ତୁମ ସମକ୍ଷରେ ପ୍ରକଟିତ ହେବେ ।

(କୃଷ୍ଣଭାବନା: ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯୋଗପଦ୍ଧତି) ଯେଉଁ ଭକ୍ତ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ଭଗବାନ୍ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଦିବ୍ୟନାମ କାର୍ତ୍ତନ (ଜପ) କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ କୃଷ୍ଣ ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶିତ କରନ୍ତି:-

ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର ଜପ କରିବାରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ସେ କ୍ରମଶଃ ନିଜର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସ୍ୱରୂପ ଅନୁଭବ କରେ । ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର ବିଶ୍ୱସ୍ତରୂପେ ଜପ ନକଲେ କୃଷ୍ଣ ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶିତ କରନ୍ତି ନାହିଁ । “ସେବୋନୁଷ୍ଠେ ହି ଜିହ୍ୱାଦୌ ସ୍ମରତ୍ୟଦଃ” (ଭକ୍ତିରସାମୃତ ସିନ୍ଧୁ ୧/୨/୨୩୪) । କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ ଆମେ ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରିବା ନାହିଁ । ଭଗବାନଙ୍କ ସେବାରେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏପରି ସେବା ଜିହ୍ୱା ସାହାଯ୍ୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । “ସେବୋନୁଷ୍ଠେ ହି ଜିହ୍ୱାଦୌ” ଅର୍ଥାତ୍ ଆମେ ସର୍ବଦା ଭଗବାନଙ୍କ ପବିତ୍ର ନାମ ଜପ କରିବା ଏବଂ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ଗ୍ରହଣ କରିବା । ଆମେ ଅନ୍ୟ କିଛି କଥା କହିବା ନାହିଁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବା ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଏହି ନୀତି ବିଶ୍ୱସ୍ତତାର ସହିତ ଅନୁସରଣ କରାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନ୍

ସ୍ୱୟଂ ଭକ୍ତକୁ ଦର୍ଶନ ଦିଅନ୍ତି । (ଶ୍ରୀ ଉପଦେଶାମୃତ-୫)

**ନିରପରାଧ ନାମ ଭଜନକାରୀ ନିକଟରେ
ଭଗବାନ୍ ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି:-**

ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏ ଯୁଗ ପାଇଁ ଅତି ସହଜତମ ଧ୍ୟାନ ପଦ୍ଧତି ଅଟେ । ବ୍ୟକ୍ତି ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ଜପ କରିବାମାତ୍ରେ ଭଗବାନ୍ କୃଷ୍ଣ, ରାମ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଦେଖେ ଏବଂ ଏହା ହେଉଛି ପ୍ରକୃତ ସମାଧି ଅବସ୍ଥା ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର ଜପ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମୟରେ କେହି କୃତ୍ରିମ ଭଙ୍ଗରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖିବା ନିମିତ୍ତ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ତୁମର ଜପ ନିରପରାଧ ହେବ, ସେତେବେଳେ ଭଗବାନ୍ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରକାଶମାନ ହେବେ । ତେଣୁ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟକାରୀ ବା ଜପକାରୀ ଦିବ୍ୟ ଧ୍ୱନି ତରଙ୍ଗରେ ମନ ଏକାଗ୍ର କରିବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ସେ ଅଧିକ କିଛି ଚେଷ୍ଟା ନକରି ନିରପରାଧ ଭାବରେ ନାମ ଜପ କଲେ ଭଗବାନ୍ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରକାଶମାନ ହେବେ । (ଶ୍ରୀ.ଭା.୪/୮/୫୩)

ଦିବ୍ୟ ନାମ ଭଗବତ୍ ପ୍ରେମ ଉଦ୍ଧାବିତ କରେ:-

**ମୋକ୍ଷଲାଭ ଓ ପାପକ୍ଷୟ କେବଳ ଦିବ୍ୟନାମ
ଜପର ଉପଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ବସ୍ତୁ ଅଟେ । ବାସ୍ତବ ଫଳ
ହେଲା- ଦିବ୍ୟକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମ:-**

ସଭାରେ ହରିଦାସ ଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟହ ତିନିଲକ୍ଷ ନାମଜପ କଥା ଉତ୍ଥାପନ କରାଗଲା ଏହିପରି ଭାବରେ ବିଜ୍ଞପକ୍ଷିତଗଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ କ୍ରମେ ନାମର ମହିମା କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ କହିଲେ, “ନାମ କଲେ ପାପକ୍ଷୟ ହୁଏ । “ଅନ୍ୟ କେତେକ କହିଲେ, “ନାମ କଲେ ଜୀବର ମୋକ୍ଷ ଲାଭ ହୁଏ ।” ହରିଦାସ ଠାକୁର ତା’ର ପ୍ରତିବାଦ କରି କହିଲେ, “ପାପକ୍ଷୟ ଏବଂ ମୋକ୍ଷଲାଭ ନାମର ପ୍ରକୃତ ଫଳ ନୁହେଁ । ଶୁଦ୍ଧନାମ କଲେ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ କୃଷ୍ଣ ପଦାରବିନ୍ଦରେ ପ୍ରେମଜାତ ହୁଏ । କୃଷ୍ଣ ସେବାବ୍ରତ ପୁରୁଷ ଅବଶିଷ୍ଟ ହୋଇ ସ୍ୱୀୟ ପ୍ରିୟତମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ନାମ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଜାତୀୟରାଗବଶତଃ ଶୂନ୍ୟହୃଦୟ ହୋଇ ଉନ୍ମୁଖ ପରିଲୋକବାହ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଅପେକ୍ଷାଶୂନ୍ୟ ହୋଇ କେତେବେଳେ ହାସ୍ୟ, କେତେବେଳେ ଅବାରୋହନ, କେତେବେଳେ ଚିତ୍କାର ବା କେତେବେଳେ ଗାନ, ନୃତ୍ୟାଦି କରନ୍ତି ।

ସାଧ୍ୟକାଳୀନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ସଦୃଶ, ମୁକ୍ତି ଏବଂ ‘ପାପନାଶ’ ନାମାଭାସର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଫଳ ଅଟେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେପରି ଉଦିତ ହେଲେ ଅନ୍ଧକାର ନାଶହୁଏ, ସେହିପରି ହରିନାମ ଥରେ ମାତ୍ର ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଲେ, ତାହା ସକଳ ଲୋକଙ୍କ ପାପନାଶ କରେ । ସେହି ଜଗନ୍ନାଥ ହରିନାମ ଜୟଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ । ଭକ୍ତ ଶ୍ଲୋକଟିକୁ ଆବୃତ୍ତି କରି, ହରିଦାସ ଠାକୁର କହିଲେ, “ହେ ବିଜ୍ଞ ପକ୍ଷିତଗଣ ଭକ୍ତ ଶ୍ଲୋକଟିର ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ଉପସ୍ଥିତ ଦର୍ଶକମଣ୍ଡଳୀ ସେହି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ଲୋକଟିକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ହରିଦାସ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ହରିଦାସ ଠାକୁର କହିଲେ, “ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସୂର୍ଯ୍ୟାଭାସ ଅବସ୍ଥାରେ ରାତ୍ରିର ଅନ୍ଧକାର ଦୂର ହୋଇଯାଏ ।” ସୂର୍ଯ୍ୟାଭାସ ହେଲେ ଭୂତ, ପ୍ରେତ, ଚୋର, ରାକ୍ଷସାଦିର ଭୟ ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇଯାଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ହେଲେ ସବୁଜିନିଷ କ୍ଷଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ଧର୍ମ କର୍ମାଦି କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ଠିକ୍ ସେହିପରି, ନାମାଭାସ ହେଲେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ପାପ କ୍ଷୟ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ଶୁଦ୍ଧନାମ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ କୃଷ୍ଣପଦାରବିନ୍ଦରେ ପ୍ରେମ ଜାତ ହୁଏ । ନାମାଭାସରେ ମୁକ୍ତି ଏକ ତତ୍ତ୍ୱ ଫଳ ଅଟେ ।” (ଶ୍ରୀ ଚୈ.ଚ. ଅନ୍ୟ ୩/୧୭୬-୮୬)

ଦିବ୍ୟନାମ କୃଷ୍ଣପ୍ରେମ ଆନନ୍ଦନ କରେ:-

କୃଷ୍ଣଙ୍କ ନାମ ଏପରି ଆକର୍ଷଣୀୟ ଯେ, ସ୍ଥାବର-ଜଙ୍ଗମ ଆଦି ସକଳଜୀବ ଏପରିକି ସ୍ୱୟଂ କୃଷ୍ଣ ମଧ୍ୟ କୃଷ୍ଣନାମ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ମତ୍ତ ହୋଇଯାନ୍ତି । ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର କାର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଏହାହିଁ ରହସ୍ୟ । (ଶ୍ରୀ ଚୈ.ଚ. ଅନ୍ୟ ୩/୨୬୮)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହେଉଛନ୍ତି ଅଦ୍ୱୟ ସତ୍ୟ ଏବଂ ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରେମରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରେମମୟୀ ଭକ୍ତି ତାଙ୍କର ପବିତ୍ର ନାମର ସମୂହ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଲାଭ କରାଯାଏ । ଯାହା ସମସ୍ତ ଆନନ୍ଦର ସାରବସ୍ତୁ ଅଟେ । (ଶ୍ରୀ ଚୈ.ଚ.ଆ. ୧/୯୬) ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର ଜପ ଫଳରେ ମନୁଷ୍ୟ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନରେ ଏତେ ମହାନ ଅଗ୍ରଗତି କରେ ଯେ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ତା’ର ଭୌତିକ ସ୍ଥିତି ଅବଲୁପ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ସେ ଭଗବତ୍ ପ୍ରେମଲାଭ କରେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପବିତ୍ର ନାମ ଏତେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଯେ ଥରେ ମାତ୍ର ଏହାକୁ ଜପିବା ଦ୍ୱାରା ଏହିସବୁ ଦିବ୍ୟଧନ ଅନାୟାସରେ ମିଳିଥାଏ । (ଶ୍ରୀ ଚୈ.ଚ.ଆ. ୮/୨୮)

॥ ହରେକୃଷ୍ଣ ॥

ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦଲୀଳାମୃତ

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ସତ୍ସ୍ବରୂପ ଦାସ

ଗୋସ୍ବାମୀ

(ଅନ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷ୍ଣଭାବନାମୃତ ସଂଘର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଏ.ସି. ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ସ୍ବାମୀ ପ୍ରଭୁପାଦ ସନ୍ ୧୯୬୫ ମସିହାରେ ୬୯ବର୍ଷ ବୟସରେ ନିଜର ଗୁରୁ ମହାରାଜଙ୍କ ଆଦେଶ କ୍ରମେ ସମଗ୍ର ଇଂରାଜୀ ଭାଷାଭାଷୀ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ କୃଷ୍ଣଭାବନାର ପ୍ରଚାର ନିମିତ୍ତ ଆମେରିକା ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ବାରବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟକୁ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରି ସେ ପ୍ରାୟ ସତୁରିଟି ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ, ଯାହାକି ଆଜି ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରନ୍ଥ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକୃତ । ଏହାସହିତ ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ କୃଷ୍ଣଭାବନା ପ୍ରଚାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭ୍ରମଣ କରି ଅନେକ ମନ୍ଦିର, ବୈଦିକ ପାଠଶାଳା ଓ ବୈଦିକ କୃଷି ସମାଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ସନ୍ ୧୯୭୭ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୧୪ ତାରିଖରେ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଲୀଳାସୁଳୀ ଶ୍ରୀଧାମ ବୃନ୍ଦାବନରେ ସେ ଇହଲୀଳା ସମ୍ବରଣ କଲେ । ପାଠକମାନଙ୍କର ଅବଗତି ନିମିତ୍ତ ଏହି ମହାନ ଶୁଦ୍ଧ କୃଷ୍ଣ ଭକ୍ତଙ୍କ ଜୀବନୀ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ଧାରାବାହିକ ରୂପରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଅଛି ।

ଶ୍ରୀ

ହଶହ ଭକ୍ତ ଯେଉଁମାନେ ଚିପି ହୋଇ କୋଠରୀ ମଧ୍ୟକୁ ଆସୁଥିଲେ, ସେମାନେ ଦରଜା ଫାଙ୍କରୁ ସ୍ଥିର ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଟି କାରବାରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସେଠାରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନୀରବତା ବିରାଜମାନ କରୁଥିଲା । ତତ୍ପରେ ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦ ଉପରକୁ ଅନାଇଲେ ଏବଂ ହସିଲେ ।

ସେ କହିଲେ, “ତେବେ, ସମସ୍ତେ ଠିକ୍ ଅଛନ୍ତିତ?” ମନୋମୁଗ୍ଧକର ଉତ୍ତର ଆସିଲା, “ଜୟ ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦ ।” ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ଭିନ୍ନ ଆକୃତିକୁ ଦେଖିବାର ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବତା ହଠାତ୍ ତରଳିଗଲା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକେ କେବଳ ଇଚ୍ଛା କଲେ ତାଙ୍କୁ ଆରାମ ଅନୁଭବ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସେବା ଜରିଆରେ ତାଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେବା ନିମିତ୍ତ ।

ବାକିତକ ଦିନ ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦ ଏକାକୀ ନୀରବ ରହି ବିଶ୍ରାମ ନେଲେ । ତମାଳକୃଷ୍ଣ ମନ୍ଦିର ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ପ୍ରବଚନ ଦେଇ କହିଲେ, କିପରି ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ, ଏପରି ଏକ ମହାନ

ବିପଦରେ ଭ୍ରମଣ ହିଁ ଉତ୍ତମ ଅଟେ । ବରଂ ଅକ୍ଷମ ହୋଇ ବସିବା ଅପେକ୍ଷା ଏହା ଉତ୍ତମ ଅଟେ । ତମାଳ କୃଷ୍ଣ କହିଲେ— କିପରି କେହି ଜଣେ ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ, ତେହେରାନ୍ କିମ୍ବା ଇଟାଲୀ କିମ୍ବା ଫ୍ରାନ୍ସ ଯିବା ପାଇଁ, ଯେହେତୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବିମାନ ବନ୍ଦରରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ କିପରି କହିଲେ, “ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ।” ତମାଳକୃଷ୍ଣ କହିଲେ, ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦ ଆସିଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଶରଣ ନେବା ପାଇଁ । ସେ କହିଲେ ଯେ, ଶାସ୍ତ୍ରାନୁଯାୟୀ ଜଣେ ଭକ୍ତ ବିଶେଷ ଭାବରେ ତା’ ଜୀବନର ଶେଷ ଭାଗରେ ବୃନ୍ଦାବନରେ ରହିବା ଉଚିତ୍ । କିନ୍ତୁ ଯେହେତୁ ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ଗୁରୁଦେବ ତାଙ୍କୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟକୁ ଯାଇ ପ୍ରଚାର କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ, ତେଣୁ ସେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୂରଣ ପାଇଁ ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତ ହୋଇ ଫେରିଆସିଛନ୍ତି । ଭକ୍ତମାନେ ଗଭୀର ଭାବେ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ଶ୍ରୀଳ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ଆଗମନ ସେମାନେ

ପ୍ରଚାରକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେବା ପାଇଁ। ସେ ଯେତେବେଳେ ଏକ ପୁସ୍ତକ ବିତରଣ ମାରାଥନ୍ କରି ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ସ୍ଥିରାକୃତ କରିଥିଲେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଭାବରେ ଆଦାନପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ। ଯଦି ସେମାନେ ପ୍ରଚାର କରିଆରେ ସେମାନଙ୍କର ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ଦେଖାଇ ପାରନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ହୁଏତ ସେ ଅଧିକ ସମୟ ରହିପାରନ୍ତି।

ତତ୍ପରଦିନ ଭୋର୍ (ରାତ୍ରି) ଦୁଇଟା ବେଳକୁ ଭଗବାନ୍ ଓ ତମାଳ କୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ କୋଠରୀକୁ ଗଲେ ତାଙ୍କୁ ମିଶିବା ପାଇଁ। ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ସେତେବେଳେ ଶଯ୍ୟାରୁ ଉଠୁଥିଲେ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଇଉରୋପରୁ ଆସିଥିବା ତାଙ୍କର ନେତା (ବରିଷ୍ଠ ଭକ୍ତ) ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ଅତିଶୟ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ। ଏଥିପାଇଁ ହିଁ ସେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟକୁ ଆସିଥିଲେ। ତାଙ୍କର ପ୍ରଚାରକମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶିବାକୁ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସାହିତ ହେବା ପାଇଁ। ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ କହିଲେ, “ତମାଳ ବହୁତ ଅସୁବିଧା ମଧ୍ୟରେ ମୋତେ ଏଠାକୁ ଆଣିଛନ୍ତି।” “ଏହା ଠିକ୍ ଶା ଜିନିଷ। ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିବାର ଅର୍ଥ କ’ଣ? ସବୁଠାରୁ ଉତ୍ତମ ହେଉଛି ଏଠାକୁ ଆସିବା। ଏଣୁ କୃଷ୍ଣ-ବଳରାମ ମୋତେ ରାଧା-ଗୋକୁଳାନନ୍ଦଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରଖୁଛନ୍ତି। ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କୁ କେତୋଟି ନୂତନ ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକ ଉପହାର ଦେଲେ: ଇଟାଲୀ ଭାଷାରେ ଏକ ଭଗବତ୍ ଗୀତା ମେଳିକ ରୂପରେ, ଫରାସୀ ଭାଷାରେ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତର ଏକ ସଂଖ୍ୟା ଏବଂ ତତ୍ ଭାଷାରେ ଅନ୍ୟ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ। ଭଗବାନ୍ ଖବର ଦେଲେ ଯେ ଇଉରୋପରେ ସମୁଦାୟ ପୁସ୍ତକ ବିତରଣ ଆମେରିକାରେ ହୋଇଥିବା ପୁସ୍ତକ ବିତରଣକୁ ଟପିଯାଇଥିଲା।

ପ୍ରଭୁପାଦ ପଚାରିଲେ, “ତମାଳ ! ତୁମେ ତାହା ଶୁଣି ଶ୍ରୀଲ କରିଛ କି ?” ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ଭଗବାନଙ୍କ ମସ୍ତକକୁ ଚକ୍ଷୁର ଅଶ୍ରୁ ବହିବାକୁ ଲାଗିଲା

ଏବଂ ସେ ଏହା କହୁଥିଲେ, “ଏହାହିଁ ମୋର ଜୀବନ, ଏଠାକୁ ଆସ।” ସେ ଭଗବାନଙ୍କୁ କହିଲେ, “ତୁମର କିଛି ସମସ୍ୟା ନାହିଁ।” ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ଚରଫରୁ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଭଗବାନ୍ ଏକ ଖରାପ ସମୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିଲେ। କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ କହିଲେ, “ତୁମର କିଛି ସମସ୍ୟା ନାହିଁ,” ସେ ତାହାକୁ ଏହିପରି ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଯେ ଯଦି ସେ ଯତ୍ନଶୀଳ ହୁଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସବୁକିଛି ଠିକ୍ ଚାଲିବ। ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଭକ୍ତିଯୋଗରେ ନିଯୁକ୍ତ ରହିବେ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର କିଛି ସମସ୍ୟା ନାହିଁ। ଭଗବାନଙ୍କ ପାଇଁ, ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କୁ ଅଧିକ କହିବାର କିଛି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା। ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ଆଦେଶ ହିଁ ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ହୃଦୟ ଓ ଆତ୍ମା ହୋଇସାରିଛି। ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ମନୋଭାବ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାଭାବିକ ଜଟିଳ ଉପଦେଶ ବିନା ଏକ ଶୁଦ୍ଧ କୃତଜ୍ଞତା ଥିଲା।

ସେ କେବଳ ତାଙ୍କର ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ରହି ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ। ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ କହିଲେ, “ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶ କର।” “ଏହି ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ମୋର ଗୁରୁ ମହାରାଜଙ୍କର କୃପା ଅଟେ। ସେକ୍ସପିୟର, ମିଲ୍ଟନ, ଡିକେନ୍ସ— ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର କୌଣସି ଲେଖକ ଏତେ ସଂକ୍ୟକ ପୁସ୍ତକ ଲେଖିପାରିନାହାନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କର ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ବିସ୍ତାରିତ ଭାବେ କେହି ପାଠ କରିନାହିଁ ବା ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଏତେ ପ୍ରଶଂସାନୀତ ହୋଇନାହିଁ।”

ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଭୁପାଦ ସକାଳେ ମନ୍ଦିରକୁ ଆସିଲେ, ସେତେବେଳେ ଭକ୍ତମାନେ ତାଙ୍କ ସହିତ ରହିବା ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ହେଲେ। ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ କହିଲେ, “ଏଠାରେ ଥିବା ଭକ୍ତଗଣ ସମସ୍ତେ ବୈକୁଣ୍ଠବାସୀ ଅଟନ୍ତି।” ସେମାନେ ଦେଖିବାକୁ ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ସୁସଜ୍ଜିତ ଅଟନ୍ତି। ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଅଟନ୍ତି।

॥ ହରିବୋଲ ॥

ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବଦ୍ ଗୀତା ସାରାମୃତ

କୃଷ୍ଣକୃପା ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀମଦ୍ ଏ.ସି. ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ସ୍ବାମୀ ପ୍ରଭୁପାଦ
ଭଗବଦ୍ ଗୀତା ଜୁଲାଇ ୧୬, ୧୯୭୭

ପୂର୍ବ ପ୍ରକାଶିତ ଉତ୍ତରୁ.....

କୃ

ଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ସର୍ବାକର୍ଷଣୀୟ, ସର୍ବୋତ୍ତମ । ସର୍ବାକର୍ଷଣୀୟ ଅର୍ଥ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଉତ୍ତମ ଅଟନ୍ତି, ଅନ୍ୟଥା ସେ କିପରି ଆକର୍ଷଣୀୟ ହେବେ ? ଜଣେ ଯେ ଦୁଷ୍ଟ ଅଟେ, ସେ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଏହି କୃଷ୍ଣ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ସର୍ବାକର୍ଷଣୀୟ । ତାଙ୍କ ଠାରେ ସମସ୍ତ ଉତ୍ତମ ଗୁଣ ଅଛି । ସମସ୍ତ ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ ଅଛି, ଏଣୁ ସେ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଅଟନ୍ତି । ତାହା ଭଗବାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସଠିକ୍ ବର୍ଣ୍ଣନା ବା ଠିକଣା ନାମକରଣ ପଦ୍ଧତି । ଯଦି ଭଗବାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କିଛି ନାମ ଅଛି ଯାହା ସବୁକିଛିରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ, ସେହି ଶବ୍ଦ ହେଲା କୃଷ୍ଣ । ଏହା ଏକ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦ । କିନ୍ତୁ ଏହା ସୂଚନାଦିଏ ଯେ, କୃଷ୍ଣ ଅର୍ଥ ଭଗବାନ । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହା କୁହାଯାଇଛି ଯେ, **ଇଶ୍ବରଃ ପରମଃ କୃଷ୍ଣଃ** । ଇଶ୍ବରଃ ଅର୍ଥ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକାରୀ ଏବଂ ପରମଃ ପରମ । ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟର ଉପଦେଶ ହେଉଛି- ଇଶ୍ବରଃ ପରମଃ କୃଷ୍ଣଃ । ଆମର ଏହି କୃଷ୍ଣଚେତନା ଆନ୍ଦୋଳନ ଏକ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଧାର୍ମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ନୁହେଁ । ଏହା ଏକ ବିଜ୍ଞାନଭିତ୍ତିକ ଦାର୍ଶନିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଅଟେ । ଏହାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । କିନ୍ତୁ ଏହି ଧାରା ଅତି ସରଳ ଅଟେ । ଏ ପଦ୍ଧତିଟି ହେଉଛି **ହରେକୃଷ୍ଣ ହରେକୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣକୃଷ୍ଣ ହରେହରେ / ହରେରାମ ହରେରାମ ରାମରାମ ହରେହରେ** କାର୍ତ୍ତନ କରିବା । ଆମେ ଯାହାକର ନୋହୁଁ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଆମର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ କହୁ “ତୁମେ କେବଳ ଏହି ଦିବ୍ୟ ଧ୍ବନିତରଙ୍ଗକୁ ଜପ କର ।” ଏବଂ ସେମାନେ କ୍ରମଶଃ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ କଳ୍ପକ୍ଷର ମୁକ୍ତ

ହୋଇ ବିଶୁଦ୍ଧ ହେଉଛନ୍ତି । ଏହା ଆମର ଧାରା । ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ମହାପ୍ରଭୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ତଥା ଉପଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି, ତେତୋ-ଦର୍ପଣ-ମାର୍ଜନମ୍ ।

ଏ ଭୌତିକ ଜଗତରେ ଆମର ସବୁ କିଛି ଅସୁବିଧା କେବଳ ଭୁଲ୍ ବୁଝାମଣା ଯୋଗୁଁ ହେଉଅଛି । ପ୍ରଥମ ଭୁଲ୍ ବୁଝାମଣା ହେଲା, “ମୁଁ ଏହି ଶରୀର ଅଟେ ।” ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ, ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଏହି ଦେହ ଧାରଣା ସ୍ଥିତିରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଅଛେ । ଯେହେତୁ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେବାର ମୌଳିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଭୁଲ୍ ଅଟେ, ଏଣୁ ଆମେ ଯାହା କିଛି ସୃଷ୍ଟି କରୁଛେ, ଯାହା କିଛି ବୁଝିପାରୁଛେ, ସେସବୁ ମଧ୍ୟ ଭୁଲ୍ ବା ଦୋଷଯୁକ୍ତ ଅଟେ । ଏଣୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଆମକୁ ଏହି ଭ୍ରମ ଧାରଣା ଦୂର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ ମୁଁ ଏହି ଶରୀର ନୁହେଁ । ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ- ତେତୋ ଦର୍ପଣ ମାର୍ଜନମ୍, ହୃଦୟ ବିଶୁଦ୍ଧ କରିବା । ମୁଁ ଭାବୁଛି, ମୁଁ ଏହି ଶରୀର । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ମୁଁ ଏହା ନୁହେଁ । ଏଣୁ ଆମକୁ ଏହି ଭ୍ରମଧାରଣାକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ତାହା ଅତି ସହଜରେ କେବଳ ଏହି ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର କାର୍ତ୍ତନ ଦ୍ବାରା କରାଯାଇପାରିବ । ତୁମେ କିଛି ହରାଇ ନାହିଁ । ବରଂ ଏତଦ୍ବାରା ଲାଭ ବହୁତ ଅଛି । ଆମେ ଆପଣଙ୍କୁ କିଛି ମାଗୁ ନାହିଁ । ଠିକ୍ ଯେପରି ଅନ୍ୟମାନେ, ଯଦି କେହି କିଛି ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରୁଛି, ତ ସେ ତୁମକୁ ପଇସା ମାଗୁଛି । କିନ୍ତୁ ଆମେ ମାଗଣାରେ ବିତରଣ କରୁଛୁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଏହା ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବେ । ଏପରିକି ଏକ ଛୋଟ ପିଲା ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବ । ଆମ ସଂଘରେ ବହୁତ ଛୋଟ ପିଲା ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ

କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ କୌଣସି ଶିକ୍ଷାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଏଥିନିମିତ୍ତ କୌଣସି ଅର୍ଥର ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । କେବଳ ଆପଣ ଯଦି ନାମ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବେ, ତାହା ହେଲେ ଆପଣ ତାହା ଅନୁଭବ କରିପାରିବେ । ତୁମେ କାହିଁକି ଏକ ପରୀକ୍ଷା ନ କରୁଛ ଏବଂ ନ ଦେଖୁଛ ? କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ତାହାହିଁ ଆମର ଅନୁରୋଧ । ହରେକୃଷ୍ଣ ହରେକୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ ହରେହରେ/ ହରେରାମ ହରେରାମ ରାମ ରାମ ହରେହରେ । ଜଣେ ହୁଏତ ଆପଣ ଉପାଧିପାତ୍ରେ “ମୁଁ କାହିଁକି ଆପଣଙ୍କ ହିନ୍ଦୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ନାମ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବି ?” ଏଣୁ ଆମେ କୃଷ୍ଣ ବା ଭଗବାନ କହୁ ନାହିଁ । ଭଗବାନଙ୍କର ଅନେକ ନାମ ଅଛି । ତାହା ଆମେ ସ୍ଵୀକାର କରୁଛୁ । ଏହା ଏପରି ଅଟେ ଯେ ଭଗବାନ ଅସୀମ ଅଟନ୍ତି । ଏଣୁ ତାଙ୍କର ନିଶ୍ଚିତ ଭବରେ ଅସୀମ ନାମ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏହି କୃଷ୍ଣ ନାମ ଅତି ଉପଯୁକ୍ତ ଅଟେ, କାରଣ ଏହାର ଅର୍ଥ ସର୍ବାକର୍ଷଣୀୟ ତୁମେ ଆଲୋଚନା କରିପାର ଭଗବାନ ମହାନ ଅଟନ୍ତି ।” ତାହା ଠିକ୍ କଥା । ସେ କିପରି ମହାନ ଅଟନ୍ତି ? ତାହା ଅନ୍ୟ ଏକ ବୁଝାମଣା । ଏଣୁ ତୁମେ ଯଦି ଭାବ ଯେ, “କୃଷ୍ଣ ହିନ୍ଦୁ ଦେବତାଙ୍କର ନାମ । ମୁଁ କାହିଁକି ଏହାକୁ ଜପ କରିବି ?” ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ମହାପ୍ରଭୁ କହିଛନ୍ତି- ନାଁ । ତୁମ ପାଖରେ ଯଦି ଭଗବାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ କିଛି ଭିନ୍ନ ବା ପୃଥକ୍ ନାମ ଅଛି, ତାହା ତୁମେ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିପାର । ଆମର ଏକମାତ୍ର ଅନୁରୋଧ ଯେ ଭଗବାନଙ୍କର ଦିବ୍ୟନାମ ଆପଣ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ତୁମ ପାଖରେ ଭଗବାନଙ୍କର କୌଣସି ନାମ ଅଛି ତ, ତାହା ତୁମେ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିପାର । ତଦ୍ଵାରା ତୁମେ ବିଶୁଦ୍ଧ ହୋଇପାରିବ । ତାହାହିଁ ଆମର ପ୍ରଚାର । ନାମ୍ନାମକାରି ବହୁଧା ନିଜସର୍ବଶକ୍ତି ସ୍ଵତ୍ରାପିତା ନିୟମିତଃ ସ୍ଵରଣେନକାଳଃ ଏତାଦୃଶୀ ତବ କୃପା ଭଗବନ୍ ମମାପି ଦୁର୍ଦ୍ଦେବ ମାଦୃଶମିହାଜନିନାନୁରାଗଃ ॥

ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ମହାପ୍ରଭୁ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଭଗବାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ନାମ ତାଙ୍କ ପରି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଅଟନ୍ତି । ଯେହେତୁ ଭଗବାନ ଅଦ୍ଵୟ ଅଟନ୍ତି ତେଣୁ ତାଙ୍କର ନାମ, ରୂପ, ଲୀଳା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ । ଭଗବାନଙ୍କ ଠାରୁ କିଛି

ଭିନ୍ନ ନୁହେଁ । ତାହାହିଁ ଅଦ୍ଵୟ ଜ୍ଞାନ । ଏଣୁ ତୁମେ ଯଦି ଭଗବାନଙ୍କର ଦିବ୍ୟ ନାମ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର, ତାହା ଅର୍ଥ ତୁମେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଭଗବାନଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଅଟ । ଏହାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର ତତ୍ତ୍ଵପ ଭାବେ, ତୁମେ ଯଦି ଅଗ୍ନିକୁ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ କରିବ । ଏହା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । ତୁମେ ଅଗ୍ନିର ଗୁଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିଥାଅ ବା ନଜାଣିଥାଅ, ସେଥିରେ କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ଅଗ୍ନିକୁ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ କରିବା ମାତ୍ରେ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ତତ୍ତ୍ଵପ ଭାବରେ ତୁମେ ଯଦି ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଭଗବାନଙ୍କର ଦିବ୍ୟନାମ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର, ଏହା ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଇଥାଏ: ଠିକ୍ ଯେପରି ତୁମେ ଏକ ଲୁହାଖଣ୍ଡକୁ ଅଗ୍ନିରେ ନିକ୍ଷେପ କର, ଏହା କ୍ରମଶଃ ଗରମ ହୁଏ, ତତ୍ପରେ ଅଧିକ ଗରମ ଓ କ୍ରମଶଃ ଏହା ଲାଲବର୍ଣ୍ଣ ଅଗ୍ନିରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୁଏ । ଅଗ୍ନିର ସଂଯୋଗରେ ଲୁହାଖଣ୍ଡ ଅଗ୍ନିରେ ପରିଣତ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଲୁହାଖଣ୍ଡ ମୌଳିକତଃ ଅଗ୍ନି ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଅଗ୍ନିର ସଂଯୋଗରେ (ସଂସ୍ପର୍ଶରେ) ଆସି ଏହା ଅଗ୍ନି ତୁଲ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । ଏଣୁ ତୁମେ ଯେତେବେଳେ ଲାଲରଙ୍ଗର ଏହି ଲୁହାକୁ ଯେଉଁଠାରେ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ କରିବ, ଏହା ଅଗ୍ନିପରି ତୁମକୁ ଜାଳିଦେବ । ତତ୍ତ୍ଵପ ଭାବରେ ତୁମେ ଯଦି ତୁମକୁ ସତତ ଭଗବାନଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ରଖିବ ତାହାହେଲେ କ୍ରମଶଃ ତୁମେ ଭଗବଦ୍‌ମୟ ହୋଇଯିବ । ତୁମେ ଭଗବାନ ହେବ ନାହିଁ, ବରଂ ତୁମେ ଭଗବଦ୍‌ମୟ ହୋଇଯିବ । ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ତୁମେ ଭଗବଦ୍‌ମୟ ହୋଇଯାଅ, ସେତେ ଶୀଘ୍ର ତୁମଠାରେ ସମସ୍ତ ଭଗବତ୍ ଯୋଗ୍ୟତାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ । ଏହାହିଁ ବିଜ୍ଞାନ । ଏହାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । ଆମ୍ଭେମାନେ (ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବ) ଭଗବାନଙ୍କର ଅଂଶ ବିଶେଷ ଅଟୁ । ତୁମେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବ । ଏବଂ ନିଜକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜାଣିପାରିବ । ଠିକ୍ ଯେପରି ଏକ ଚାଉଳ ବସ୍ତାରୁ ତୁମେ ଯଦି କିଛି ପରିମାଣର ଚାଉଳନିଅ, ତାହାହେଲେ ତୁମେ ଜାଣିପାରିବ ଚାଉଳ ବସ୍ତାରେ କେଉଁ ମାନ ବା ଗୁଣର ଚାଉଳ ଅଛି । ତତ୍ତ୍ଵପଭାବରେ ଭଗବାନ ମହାନ ଅଟନ୍ତି । ତାହା ଠିକ୍ କଥା । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଯଦି କେବଳ ନିଜକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିପାରିବା, ତାହାହେଲେ ଆମେ

ଜାଣିପାରିବା ଭଗବାନ୍ କ'ଣ? ଠିକ୍ ଯେପରି ତୁମେ ସମୁଦ୍ରରୁ ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁ ଜଳ ଆଣ। ତୁମେ ଜାଣିପାରି ଯେ ସମୁଦ୍ରର ରାସାୟନିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା କ'ଣ ଅଟେ। ତାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଧ୍ୟାନ। ତତ୍ତ୍ୱପ ଉପରେ ଯଦି ଜଣେ ନିଜକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରେ ଏହା ଜାଣିବା ପାଇଁ ଯେ “ମୁଁ କିଏ”, ତାହାହେଲେ ସେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜାଣିପାରିବ। ବର୍ତ୍ତମାନ ଉଦାହରଣ ନିଅ, “ମୁଁ କ'ଣ ଅଟେ।” ଏପରିକି ତୁମେ ଯଦି ତୁମ ନିଜ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ କର, ତାହାହେଲେ ତୁମେ ଜାଣିପାରିବ ଯେ, ତୁମେ ଜଣେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି ଅଟ। ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି ଅର୍ଥ ତୁମର ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମତ ଅଛି। ମୋ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମତ ଅଛି। ଏଣୁ ବେଳେବେଳେ ଆମେ ଭିନ୍ନମତ ପୋଷଣ କରୁ। ଯେହେତୁ ତୁମେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଟ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଟେ ତେଣୁ ଏପରି ହୋଇଥାଏ। ଯେହେତୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଅଲଗା, ଅଲଗା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଂଶ ବିଶେଷ ଅଟୁ, ତେଣୁ ଭଗବାନ୍ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଅଲଗା

ଅଟନ୍ତି। ଏହାହିଁ ଅଧ୍ୟୟନ। ଯେପରି ମୁଁ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି, ତତ୍ତ୍ୱପ ଭଗବାନ୍ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଟନ୍ତି। ଭଗବାନ୍ ନିର୍ବିକାର ହୋଇ ନପାରନ୍ତି। ଯଦି ଆମେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମୌଳିକ ପିତା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରୁ, ପରମ ପିତା ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରୁ, ତାହାହେଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କର ସନ୍ତାନ ଅଟୁ। ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ଧର୍ମ ଏହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ। ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଧର୍ମ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଏବଂ ଆମ୍ଭେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ (ଭଗବଦ୍-ଗୀତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ।) ଯେହେତୁ କୃଷ୍ଣ କହିଛନ୍ତି, ଅହଂ ବୀଜପ୍ରଦ ପିତା, “ମୁଁ ସମସ୍ତ ଜୀବଙ୍କର ମୌଳିକ ପିତା ଅଟେ।” ଏଣୁ ଭଗବାନ୍ ଯଦି ସମସ୍ତ ଜୀବଙ୍କର ପିତା ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଆମେ ସମସ୍ତ ଜୀବଗଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ବ୍ୟକ୍ତି ଅଟୁ, ତାହାହେଲେ ଭଗବାନ୍ କିପରି ନିରାକାର ଅଟନ୍ତି? ଭଗବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଟନ୍ତି। ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ଦର୍ଶନ; ଏହାକୁ କୁହାଯାଏ ନ୍ୟାୟ।

॥ ହରେକୃଷ୍ଣ ॥

ବୈଷ୍ଣବ ପଞ୍ଜିକା ୨୦୨୧-୨୨

ଫେବୃଆରୀ ୧୨.୦୨.୨୦୨୨ (ଶନି) :	ଭୌମୀ ଏକାଦଶୀ	ଘୃତୂ.୧୭ମି - ଘୃତୂ.୦୭ମି
	ଶ୍ରୀବରାହ ଦେବଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଜନିତ ଉପବାସ	
୧୩.୦୨.୨୦୨୨ (ରବି) :	ଶ୍ରୀବରାହ ଦେବଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ	
୧୪.୦୨.୨୦୨୨ (ସୋମ) :	ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ (ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପବାସ-ଅନୁକୃଷ୍ଣ ସେବନ)	
୧୬.୦୨.୨୦୨୨ (ବୁଧ) :	ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଧୁର ଉତ୍ସବ, ଶ୍ରୀଲ ନରୋତ୍ତମ ଦାସ ଠାକୁରଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ	
୨୧.୦୨.୨୦୨୨ (ସୋମ) :	ଶ୍ରୀଲ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦାସ ଠାକୁରଙ୍କ ତିରୋତ୍ତାପ, ଶ୍ରୀଲ ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ୱତୀ ଠାକୁରଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଓ ଶ୍ରୀଲ ଗୌର ଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ୱାମୀ ମହାରାଜଙ୍କ ତିରୋତ୍ତାପ (ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପବାସ)	
୨୭.୦୨.୨୦୨୨ (ରବି) :	ବିଜୟା ଏକାଦଶୀ	ଘୃତୂ.୦୭ମି - ଘୃତୂ.୦୭ମି
୨୮.୦୨.୨୦୨୨ (ସୋମ) :	ଶ୍ରୀ ଇଶ୍ୱରପୁରୀଙ୍କ ତିରୋତ୍ତାପ	
ମାର୍ଚ୍ଚ ୦୧.୦୩.୨୦୨୨ (ମଙ୍ଗଳ) :	ଶ୍ରୀ ମହାଶିବରାତ୍ରୀ (ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପବାସ, ଅନୁକୃଷ୍ଣ ସେବନ)	
୦୩.୦୩.୨୦୨୨ (ଗୁରୁ) :	ଶ୍ରୀଲ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ବାବାଜୀ ମହାରାଜ ଓ ଶ୍ରୀଲ ରସିକାନନ୍ଦ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ତିରୋତ୍ତାପ	
୧୬.୦୩.୨୦୨୨ (ରବି) :	ଶ୍ରୀଲ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦାସ ଠାକୁରଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ	
୧୪.୦୩.୨୦୨୨ (ସୋମ) :	ଆମଳକୀ ଏକାଦଶୀ	ଘୃତୂ.୪୫ମି - ଘୃତୂ.୪୫ମି
୧୫.୦୩.୨୦୨୨ (ମଙ୍ଗଳ) :	ଶ୍ରୀଲ ମାଧବେନ୍ଦ୍ର ପୁରୀଙ୍କ ତିରୋତ୍ତାପ	
୧୮.୦୩.୨୦୨୨ (ଶୁକ୍ର) :	ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୌରାଙ୍ଗ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ, ଦୋଳ ଯାତ୍ରା (ଶ୍ରୀ ଗୌରପୂର୍ଣ୍ଣିମା), (ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପବାସ, ଅନୁକୃଷ୍ଣ ସେବନ)	
୧୯.୦୩.୨୦୨୨ (ଶନି) :	ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ମହୋତ୍ସବ	

ଦ୍ଵାବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ସଂଗ୍ରାହକ : ଶ୍ରୀପାଦସେବା ଦାସ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଦିବ୍ୟଗୁଣ

ସୁଖୀ—

ସଦା ଉତ୍ପୁଲ୍ଲ ଏବଂ ଲେଶମାତ୍ର ଦୁଃଖ ସ୍ଵର୍ଗ କରୁ ନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସୁଖୀ କୁହାଯାଏ । କୃଷ୍ଣଙ୍କର ସୁଖଭୋଗ କଥା ବିଚାର କଲେ ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ କୃଷ୍ଣ ଏବଂ ତାଙ୍କର ମହିଷୀମାନଙ୍କର ଶରୀର ମଣ୍ଡନ କରୁଥିବା ଅଳଙ୍କାରମାନ ସ୍ଵର୍ଗ ରାଜ୍ୟର ଭଣ୍ଡାର-ରକ୍ଷକ କୁବେରଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସ୍ଵପ୍ନର ଅତୀତ ଥିଲା । କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରାସାଦ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ନିରନ୍ତର ନୃତ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗରାଜ୍ୟର ଦେବତାମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ କଞ୍ଚନାର ଅତୀତ । ସ୍ଵର୍ଗ ରାଜ୍ୟରେ ଇନ୍ଦ୍ର ସର୍ବଦା ଅପ୍ସରାମାନଙ୍କର ନୃତ୍ୟ ଦେଖନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରାସାଦ ସମ୍ବୁଦ୍ଧରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ନୃତ୍ୟ କେତେ ସୁନ୍ଦର ତାହା ଇନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ କଞ୍ଚନା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଗୌରୀର ଅର୍ଥ ଶ୍ଵେତବର୍ଣ୍ଣା ନାରୀ ଏବଂ ଭଗବାନ୍ ଶିବଙ୍କର ପତ୍ନୀଙ୍କ ନାମ ଗୌରୀ ଅଟେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରାସାଦରେ ବାସ କରୁଥିବା ସୁନ୍ଦରୀ ରମଣୀମାନେ ଗୌରୀଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଏତେ ଅଧିକ ଶ୍ଵେତବର୍ଣ୍ଣା ଥିଲେ ଯେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଉଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ନିକଟରେ ସତତ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଥିଲେ । ତେଣୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କେହି ଅଧିକ ସୁଖ ଭୋଗ କରୁ ନଥିଲେ । ସୁଖ ଭୋଗ କହିଲେ ସୁନ୍ଦରୀ ନାରୀ, ଅଳଙ୍କାର ଏବଂ ଧନରତ୍ନ ଏହି ତିନୋଟି କଥାକୁ ବୁଝାଏ । ଏ ସବୁ କଥା କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରାସାଦରେ ପ୍ରଚୁର

ପରିମାଣରେ ଭରପୁର ଥିଲା—ଯାହା କୁବେର, ଇନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ଭଗବାନ୍ ଶିବଙ୍କର କଞ୍ଚନାକୁ ମଧ୍ୟ ପରାସ୍ତ କରୁଥିଲା । ଲେଶମାତ୍ର ଦୁଃଖ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସ୍ଵର୍ଗ କରିପାରେ ନା’ । ଥରେ କେତେକ ଗୋପୀ, ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କରୁଥିବା ଏକ ଯଜ୍ଞସ୍ଥଳୀକୁ ଯାଇ କହିଲେ— “ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀଗଣ ! ଆପଣମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଅବଗତ ଥିବେ ଯେ ଲେଶମାତ୍ର ଦୁଃଖ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସ୍ଵର୍ଗକରେ ନା’ । ତାଙ୍କର କିଛି ହାନି ଘଟେ ନା’, ଅପଯଶ କଅଣ ସେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ତାଙ୍କର କୌଣସି ଭୟ ବା ଉଦ୍‌ବେଗ ନ ଥାଏ, ତାଙ୍କର କୌଣସି ବିପ୍ରାତ ମଧ୍ୟ ଘଟେ ନାହିଁ । ସେ କେବଳ ବ୍ରଜ ନୃତ୍ୟକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପରିବେଷ୍ଟିତ ଏବଂ ରାସ ନୃତ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ।”

ଭକ୍ତର ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀ—

କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଭକ୍ତଗଣଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୁହାଯାଏ ଯେ, ସେମାନେ ଯଦି ଭକ୍ତିର ସହିତ ଭଗବାନ୍ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଚିକିଏ ଜଳ ଓ ଗୋଟିଏ ତୁଳସୀ ପତ୍ର ଅର୍ପଣ କରନ୍ତି, ତେବେ ଭଗବାନ୍ ବିଷ୍ଣୁ ଏପରି ଦୟାଳୁ ଯେ ସେ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଜକୁ ବିକ୍ରି କରିଦେବେ ।

ନିଜ ଭକ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି କୃଷ୍ଣଙ୍କର ସହାନୁଭୂତି ଭୀଷ୍ମଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ପିତାମହ ଭୀଷ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ଶର

ଶଯ୍ୟାରେ ଶାୟିତ ଥିଲେ, ସେତେବେଳେ କୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷ୍ଣ କିପରି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ ଭୀଷ୍ମ ତାହା ସ୍ମରଣ କରୁଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲେ ଯେ, କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧରେ ସେ କୌଣସି ପକ୍ଷର ସାହାଯ୍ୟ ଲାଗି ଅସ୍ତ୍ର ଧାରଣ କରିବେ ନାହିଁ । ସେ ନିରପେକ୍ଷ ରହିବେ । ଯଦିଓ କୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ସାରଥୀ ହୋଇଥିଲେ, ତଥାପି ସେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲେ ଯେ, କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରି ସେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଦିନେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରତିଜ୍ଞା-ଭଙ୍ଗ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭୀଷ୍ମ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ

ଏପରି ଅତ୍ୟୁତ ରଣ କୌଶଳ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲେ ଯେ, କୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କ ରଥରୁ ଅବତରଣ କରିବାରୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ଏକ ଭଗ୍ନ ରଥରୁ ଧରି କୃଷ୍ଣ ଭୀଷ୍ମ ପିତାମହଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ସିଂହ ହସ୍ତାକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଧାବମାନ ହେବା ଭଳି ଧାବିତ ହୋଇଥିଲେ । ପିତାମହ ଭୀଷ୍ମ ଏହି ଦୃଶ୍ୟକୁ ସ୍ମରଣ କଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଭଙ୍ଗର ବିପଦ ବରଣ କରି ମଧ୍ୟ କୃଷ୍ଣ କିପରି ନିଜର ଭକ୍ତ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଗୌରବୋଦ୍ଧକ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ ତାହାର ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ ।

॥ ହରେକୃଷ୍ଣ ॥

ଗ୍ରାହକ ଦୁଅନ୍ତୁ !

ନିଶ୍ଚିତ ପଡ଼ନ୍ତୁ !!

ହରେକୃଷ୍ଣ ଆନ୍ଦୋଳନର ମାସିକ ସୁଖପତ୍ର

ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ:

କୃଷ୍ଣକୃପା ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତ୍ ଏ.ସି. ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ସ୍ବାମୀ ପ୍ରଭୁପାଦ

ବାର୍ଷିକ ଗ୍ରାହକ ହେବା ପାଇଁ ଆଜିହିଁ ନିମ୍ନ ଠିକଣାରେ ୧୮୦ ଟଙ୍କା ଟାଙ୍କ ଯୋଗେ ପଠାନ୍ତୁ ।

ଭଗବତ ଦର୍ଶନ, ଇସ୍କନ୍

ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣ-ବଳରାମ ମନ୍ଦିର, ଆଇଆରସି ଭିଲେଜ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୧୫

BHAGABAT DARSHAN, ISKCON

Sri Krishna Balaram Temple, IRC Village, Bhubaneswar - 751 015

ଭାଗବତର ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ ସତ୍ୟହେଲା

(ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ)

ପ୍ରସ୍ତୁତି: ଭକ୍ତିପ୍ରାଣ ଗୋପୀନାଥ ସ୍ବାମୀ ମହାରାଜ

ସୁଖୀ ହେବାର ଗୁପ୍ତ ରହସ୍ୟ

(ପୂର୍ବ ପ୍ରକାଶିତ ଉତ୍ତର)

ଅତି ଧନାତ୍ମ୍ୟ ପରିବାର ମଧ୍ୟରୁ କିମ୍ବା ଅତି ଦରିଦ୍ର ପରିବାର ମଧ୍ୟରୁ ହେଉ ସମସ୍ତେ ସତ୍ କିମ୍ବା ଅସତ୍ ଉପାୟରେ ଧନ ସଞ୍ଚୟ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ପ୍ରକୃତରେ ଏହା ଅସତ୍ ଉପାୟ ଅଟେ । ନିଜର ଇଚ୍ଛାକୁ ପୂରଣ କରିବା ନିୟମ ବିରୁଦ୍ଧ ଏବଂ ଦୋଷାବହ ଅଟେ । ଏପରିକି ନିଜର ଇଚ୍ଛାକୁ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ଭଗବତ୍ ପଥରେ ପଥକ ହେଲେ ତାହା ମଧ୍ୟ ଦୋଷାବହ ଅଟେ । ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ ନିମିତ୍ତ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଯେଉଁମାନେ ପରମେଶ୍ବର ଭଗବାନଙ୍କର ଦିବ୍ୟ ସେବାରେ ନିଯୁକ୍ତ ନ ହୋଇ ଭୁଲରେ ଭାବନ୍ତି ଯେ ଦିନ ପରେ ଦିନ ସେମାନେ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ସଞ୍ଚୟ କରି ସୁଖରେ କାଳାତିପାତ କରିବେ ।

ଆଶାପାଶଶତେର୍ବିଞ୍ଚାଃ କାମ କ୍ରୋଧ ପରାୟଣାଃ
ଇହନ୍ତେ କାମ ଭୋଗାର୍ଥ ମନ୍ୟାୟେନାର୍ଥ ସଞ୍ଚୟନ୍ ।

ଅନନ୍ତ କାମନା ଏବଂ କାମ କ୍ରୋଧର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ସେମାନେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ତୃପ୍ତି ନିମିତ୍ତ ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ଅର୍ଥ ସଞ୍ଚୟ କରିଚାଲନ୍ତି ।

ଫଳସ୍ବରୂପ ପୃଥ୍ବୀରେ ଅର୍ଥର ଅଭାବ ନାହିଁ, ତଥାପି ଶାନ୍ତିର ଅଭାବ ଅଛି । ଅଧିକାଂଶ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଶକ୍ତି କେବଳ ଅଧିକ ଧନ ଉପାର୍ଜନ କରିବାରେ ବ୍ୟୟିତ ହେଉଛି । ଯଦ୍ବାରା କେତେକ ଲୋକ କେବଳ ଅର୍ଥ ସଞ୍ଚୟ କରି ଧନୀ

ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ଆଉ କେତେକ ଅର୍ଥର ଅଭାବ ହେତୁ ଦରିଦ୍ର ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଯାହାର ଫଳ ସ୍ବରୂପ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଶତ୍ରୁତା ହୋଇ ଆଣବିକ ପରମାଣୁ ଅସ୍ତର ଦୁରୂପଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ବଡ଼ ବଡ଼ ଧନଶାଳୀ ଦେଶର ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଶାନ୍ତି ପାଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଆଣବିକ ଅସ୍ତର ଧ୍ବଂସାତ୍ମକ ସ୍ଥିତିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ଯୋଜନା କରୁଛନ୍ତି । ପରିଣତିରେ ବହୁ ମାରଣା ଅସ୍ତର ପରୀକ୍ଷା କରିବକୁ ଯାଇ ଅନେକ ଅର୍ଥ ସାଗର ମଧ୍ୟକୁ ନିକ୍ଷେପ କରାଯାଉଛି । ଏଥିରେ କେବଳ ଅର୍ଥ ଶ୍ରାବ୍ଧ ହେଉନାହିଁ ବରଂ କେତେକ ନିରାହ ମାନବଙ୍କ ପ୍ରାଣ ମଧ୍ୟ ଯାଉଅଛି । ଏହିପରି ଭାବରେ ଜାତି ବା ଦେଶ କର୍ମର କଠିନ ନିୟମରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯାଉଅଛି । ଯେତେବେଳେ ବ୍ୟକ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ତୃପ୍ତି ନିମିତ୍ତ ଅର୍ଥ ରୋଜଗାର କରୁଛି ସେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ଆସୁଛି ତାହା ମାନବର ଧ୍ବଂସ ସାଧନ ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟୟିତ ହେଉଛି, ଭଗବାନ ଯେ କି ସମସ୍ତ ଶକ୍ତିର ମୁଖ୍ୟ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ନଥିବା ହେତୁ ମାନବର ଶକ୍ତି ଜାତି ବା ଦେଶକୁ ଧ୍ବଂସ କରିବାରେ ବ୍ୟୟିତ ହେଉଛି ।

ଧନକୁ ପୂଜା କରାଯାଏ ଏବଂ ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ, ତାଙ୍କର ସ୍ଥିତି ହେଉଛି ଭଗବାନ ଯେ କି ତାଙ୍କର ସ୍ବାମୀ ତାଙ୍କର ସେବା କରିବା । ନର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ନାରାୟଣଙ୍କର ସେବା କରିବା ଉଚିତ୍ । ଜୀବ ନାରାୟଣଙ୍କ ସେବା ନ କରି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବା ଅର୍ଥ ନିଜ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଉପଭୋଗରେ ଲଗାଇବା ହେତୁ ପ୍ରକୃତିର ନିୟମ ସେମାନଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି । ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ଭଗବାନଙ୍କ ସେବାରେ ଲାଗିବା କଥା ତାହା ନିଜର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ତୃପ୍ତିରେ

ଲାଗିବା ହେତୁ ସେହି ଅର୍ଥ ଅଶାନ୍ତି ଅସନ୍ତୋଷର କାରଣ ହେଉଛି ।

ବିଭିନ୍ନ ଅନୀତି ଉପାୟରେ କୃପଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ କର ମାଧ୍ୟମରେ ଅର୍ଥ ଆଦାୟ କରି ଭବିଷ୍ୟତରେ ହେବାକୁ ଥିବା ଭୟଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ନିମିତ୍ତ ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖାଯାଉଛି । ଲୋକମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକ ଅର୍ଥ ନଥିବା ହେତୁ ସେମାନେ ତାଙ୍କର ପରିବାରକୁ ଭଲ ଭାବରେ ଚଳାଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରୟାସ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରୟାସ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି, ଯାହାକି ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ପାଇଁ ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟୁକ୍ତ କାମନାକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟଧିକ ଅର୍ଥର ଆବଶ୍ୟକ କରୁଛନ୍ତି । ଲୋକମାନଙ୍କର ଏହି ଦୁରାଶା ନିମିତ୍ତ ତାଙ୍କର ସଞ୍ଚିତ ଅର୍ଥ ମାୟାର ବିଭିନ୍ନ ଆୟୁଧ ଯଥା ଡାକ୍ତରଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା, ଓକିଲ କର ଆଦାୟକାରୀ, ସମାଜ ସେବା, ତଥାକଥିତ ଧାର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତି, ଭୂମିକମ୍ପ, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ମରୁଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ଦୁର୍ବିପାକରେ ବ୍ୟୟିତ ହେଉଛି ।

ଆମର ପାଳନ ପୋଷଣ ନିମିତ୍ତ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରିବାକୁ ପ୍ରକୃତିର ନିୟମ ଅନୁମତି ଦେଉ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତିର ନିୟମ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବ ନିମିତ୍ତ ଖାଦ୍ୟ ଏବଂ ଆଶ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛି । କିନ୍ତୁ ମାନବର ଅତ୍ୟୁକ୍ତ କାମନା ଭଗବାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଜୀବଙ୍କ ପ୍ରତି ସହୃଦୟତାକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଉଛି । ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନଙ୍କର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ସାଗରର ଅନନ୍ତ ଜଳରାଶି ଆମ ନିମିତ୍ତ ଲବଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛି, କାରଣ ଜୀବନିମିତ୍ତ ଲବଣ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ସେହିପରି ଭଗବାନ ଆମ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବାୟୁ ଏବଂ ଆଲୋକର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ଆମର ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ଯେ କେହି ଯେତେ ପରିମାଣର ଲବଣ ଭଗବାନଙ୍କର ଗୋଦାମ ଗୃହ (ସାଗର)ରୁ ନେଇପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଆମର ଯେତେ ଲବଣ ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ଆମେ ନେଇପାରୁନାହିଁ, ଯଦି ଆମେ ଅଧିକ ଲବଣ

ନେବୁ ତାହାହେଲେ ଆମର ରକ୍ତଚାପ ରୋଗ ହେବ ଯଦି ଆମେ କମ୍ ଲବଣ ନେବୁ ତାହାହେଲେ ଖାଦ୍ୟ ସ୍ବାଦୁକର ହେବ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କଥାରେ ଆମର ଯେତିକି ଆବଶ୍ୟକ ସେତିକି ଗ୍ରହଣ କଲେ ଆମର ଖାଦ୍ୟ ରୁଚିକର ହେବ ଏବଂ ଆମେ ସୁସ୍ଥସବଳ ହେବୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମର ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରାକୃତିକ ଦାନକୁ ନଷ୍ଟ ଏବଂ ଦୂଷିତ କରିଦେଇଛି । ପ୍ରକୃତରେ ଆମ ପାଇଁ ସବୁ କିଛି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ଲୋଭ ଏବଂ ପଦାର୍ଥର ଦୁରୂପଯୋଗ ଯୋଗୁଁ ସବୁ କିଛି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଛି । ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷାକାରୀ ଏବଂ ପରିବେଶ ବିଜ୍ଞାନ ବିଶାରଦଗଣ ବୁଝିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ଯେ କୃଷ୍ଣଚେତନା ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ ମାନବର ଅତ୍ୟୁକ୍ତ କାମନାକୁ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ସବୁ କିଛି ଧ୍ବଂସ ହୋଇଯିବ । ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ରେ ଭଗବତ୍ କୈନ୍ଦ୍ରୀକ ଜୀବନଶୈଳୀ ଯାହାକି ସରଳ ଏବଂ ପ୍ରାକୃତିକ ଉପାୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁନ୍ଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଂପର୍କରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ଇମେ ଜନପଦାଃ ସ୍ତୃକ୍ଷାଃ ସୁପକ୍ଷୋଷଧି-ବୀରୁଧଃ

ବନାଦ୍ରି-ନଦ୍ୟୁଦୟନ୍ତୋ ହୈଧନ୍ତେ ତବ ବୀକ୍ଷିତୈଃ ।

ଅନୁବାଦ:— ଏଠାରେ କୁନ୍ତୀଦେବୀ କହୁଛନ୍ତି— “ଏ ସମସ୍ତ ସହର ନଗର ଓ ଗ୍ରାମମାନ ସବୁ ଦିଗରୁ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି । କାରଣ ଏମାନଙ୍କର ଔଷଧ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ଶସ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରଚୁର ଭାବରେ ଅଛି । ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ଫଳ ଭାରରେ ଆନତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ଜଳପୁଷ୍ପ ହୋଇ ପ୍ରବହମାନ, ପର୍ବତଗୁଡ଼ିକ ଖଣିଜ ସମ୍ପଦରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି, ସାଗରଗୁଡ଼ିକ ରତ୍ନରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏସବୁ ଏପରି ସମୃଦ୍ଧ ହେବାର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ହେଉଛି ଆପଣଙ୍କର କୃପାପୂର୍ଣ୍ଣ ଇକ୍ଷଣ ଯୋଗୁଁ । (ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ ୧.୮.୪୦)

ଭାବାର୍ଥ :— ମାନବ ସଭ୍ୟତା ପ୍ରାକୃତିକ ଦାନ ବଳରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଲାଭ କରେ । ବିରାଟ କଳ-କାରଖାନାଗୁଡ଼ିକ ନିରୀଶ୍ୱରବାଦୀ ସଭ୍ୟତାର ଦାନ ଅଟେ ଏବଂ ତଦ୍ୱାରା ମାନବ ଜୀବନର ଉଚ୍ଚତର ଲକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ବିନଷ୍ଟ ହୁଏ ।

ଆମେମାନେ ଯେତେ ଅଧିକ ଏ କଷ୍ଟସ୍ଥ ଦ୍ଵିତୀୟାଗର ବିକାଶ କରିଚାଲିବା ସେତେ ଅଧିକ ଲୋକ ସମାଜରେ ଅଶାନ୍ତି ଓ ଅତୃପ୍ତି ବଢ଼ିଚାଲିବ । ଏହାଦ୍ଵାରା କେବଳ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶୋଷଣ କରି ବିଳାସ ବ୍ୟସନପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନଯାପନ କରିପାରିବେ । ଫୁଲ-ଫଳ, ଶାକସବଜୀ, ଶସ୍ୟ, ନଦୀ, ଖଣିଜ ସମ୍ପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ପର୍ବତମାନ ଏବଂ ରତ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଗରମାନ ଭଗବାନଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ ଭୂତପ୍ରକୃତି ଏସବୁ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଉତ୍ପନ୍ନ କରେ ଏବଂ ବେଳେବେଳେ ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ କରେ । ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମ ହେଉଛି ମାନବ ପ୍ରକୃତି ଦତ୍ତ ଏସବୁ ଦେବୀ ସମ୍ପଦର ସଦୁପଯୋଗ କରିବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ଭୂତ ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ପ୍ରଭୃତ୍ ବିସ୍ତାର କରିବା କାମନା ପରିତ୍ୟାଗ କରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ସମୃଦ୍ଧି ଲାଭ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଆମେମାନେ ଯେତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଭୂତ ପ୍ରକୃତିକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ କାମନା ପୋଷଣ କରିବା, ସେତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ତା'ର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଭୋଗ କରିବା, ଯଦି ଆମେମାନେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣଶୃଙ୍ଖଳା ଧାନ, ଚାଉଳ ପ୍ରକୃତି ଶସ୍ୟ, ଫୁଲ-ଫଳ ଓ ଶାକସବଜି ଆଦି ପାଇପାରିବା ତାହାହେଲେ କଂସେଇଖାନା ଖୋଲି ସରଳ-ନିରାହ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ବଧ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା କ'ଣ ?

ଯଦି ମାନବର ଶସ୍ୟ ଶାକସବଜି ଆଦି ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଅଛି ତାହାହେଲେ ଖାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରାଣୀବଧ କରିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ନଦୀର ସ୍ରୋତଜଳ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଉର୍ବର କରିଦିଏ ଏବଂ ଫଳରେ ଆମେ ଆବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ପାଉ । ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ମାନଙ୍କରେ ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ ଏବଂ ସାଗରମାନଙ୍କରେ ରତ୍ନ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ଯଦି ମାନବ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ଧାନ, ଚାଉଳ ପ୍ରଭୃତି ଶସ୍ୟ, ଖଣିଜ ସଂପଦ ମୋତି-ମୁକ୍ତା ଆଦି ରତ୍ନ ଦୁଗ୍ଧ ଓ ଜଳ ଆଦି ପାଏ ତାହାହେଲେ କେତେକ ହତଭାଗ୍ୟ ଲୋକଙ୍କର ଶକ୍ତି

ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅପଚୟ କରି ଏ ଭୟଙ୍କର ଶିଳ୍ପୋଦ୍ୟୋଗରେ ମାତିବା କ'ଣ ଦରକାର ? କିନ୍ତୁ ଏସବୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦ ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । କେବଳ ଏତିକି ଦରକାର ଯେ ଆମେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କର ନିୟମ ମାନିବା ଏବଂ ଭକ୍ତିଯୋଗ ଆଚରଣ କରି ମାନବ ଜୀବନର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭ କରିବା, ତେଣୁ କୁନ୍ତାଦେବୀ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ତାହା ଯଥାର୍ଥ ଅଟେ । ସେ ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଭଗବାନଙ୍କର କୃପା ବରଷୁ, ଫଳରେ ଭଗବାନଙ୍କ କୃପାରୁ ଭୌତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସାଧୁତ ହେଉ ।

କୁନ୍ତାଦେବୀ କହୁଛନ୍ତି— ଶସ୍ୟ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଅଛି, ବୃକ୍ଷରେ ଫଳ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚୁର ଅଛି । ନଦୀ ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଛି । ପର୍ବତରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଅଛି । ସାଗରରେ ମଧ୍ୟ ରତ୍ନ ଅସୁମାର ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ସେ ଏହା ସ୍ଵୀକାର କରି ନାହାନ୍ତି ଯେ ଶିଳ୍ପ ଏବଂ କଂସେଇଖାନାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏସବୁ ଅନାବଶ୍ୟକ ବସ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିକରି ଅଯଥା ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସହରରେ କଂସେଇଖାନା ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ତାହା କ'ଣ ଆମର ନିତ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିପାରିବ ? ଆମେ କ'ଣ କେବଳ ମାଂସ ଖାଇ ଜୀବନ ଧାରଣ କରିପାରିବୁ ? ନା ତା କେବେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ମାଂସାଶୀ ପ୍ରାଣୀ ମଧ୍ୟ ଶସ୍ୟ, ଫଳ ଏବଂ ପନିପରିବା ଖାଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେହି ମାଂସ ଖାଇବା ନିମିତ୍ତ ସେମାନେ ବହୁତ ନିରାହ ପଶୁପକ୍ଷୀକୁ ବଧ କରିଥାନ୍ତି । ଏହା କେତେ ପାପପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ । ଯଦି ଲୋକମାନେ ଏହିଭଳି ପାପପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ସେମାନେ କିପରି ସୁଖୀ ହେବେ ? ହତ୍ୟାକରିବା ଆଦୌ ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ଏହାଦ୍ଵାରା ଲୋକମାନେ ଦୁଃଖ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ଯଦି ଜଣେ କୃଷ୍ଣ ଚେତନଶୀଳ ହୁଏ ଏବଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ କୃଷ୍ଣ ସବୁ ବସ୍ତୁ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଅଭାବ ରହିବ ନାହିଁ । (କ୍ରମଶଃ)

॥ ହରେକୃଷ୍ଣ ॥

କୃଷ୍ଣ କେବେହେଲେ ବୃନ୍ଦାବନ ପରିତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି ନାହିଁ

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଗୌରଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀ ମହାରାଜ
ତତ୍ତ୍ୱିଆ ଅନୁବାଦ- ଭକ୍ତିଦୟିତ ଆଦିପୁରୁଷ ସ୍ବାମୀ

(କୃଷ୍ଣକୃପା ଶ୍ରୀମୁଖି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଗୌର ଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀ ମହାରାଜଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ୨୯ ମଇ ୧୯୯୫
ପଶ୍ଚିମ ଭର୍ଜିନିଆ (West Virginia) ଅନ୍ତର୍ଗତ ନବ ବୃନ୍ଦାବନରେ (New Vrindavan) ପ୍ରଦତ୍ତ
ଏକ ଇଂରାଜୀ ପ୍ରବଚନରୁ ସଂକଳିତ।)

ମୁଁ ଜଣେ ଉନ୍ମାଦ

ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଗୁଡ଼ ଦର୍ଶନ ସହଜରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ହୁଏନାହିଁ। ଏହା ସାଧାରଣତଃ କେବଳ ପରମହଂସମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥାଏ, କନିଷ୍ଠ ବା ନବୀନ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ। ପରମହଂସମାନେ କେବଳ ଏହା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରନ୍ତି, ଅନ୍ୟମାନେ ତାହା ପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ତେଣୁ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସାଧାରଣତଃ ଏହା ଆଲୋଚନା ହୁଏନାହିଁ। ତା’ହେଲେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିପାର, “ମୁଁ କାହିଁକି ଏହି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଅଧିକାଂଶ କନିଷ୍ଠ ବା ନବୀନ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଲୋଚନା କରୁଛି ? ଯେଉଁମାନେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରିବେ ନାହିଁ।” ତୁମ୍ଭେମାନେ ମତେ ଜଣେ ମୂଢ଼ କିମ୍ବା ଉନ୍ମାଦ କହିପାର। ହଁ, ମୁଁ ସମ୍ଭବତଃ ଜଣେ ମୂଢ଼ ଅର୍ଥାତ୍ ଉନ୍ମାଦ। ମୁଁ ତାହା ସ୍ୱୀକାର କରେ। ତାହା ହେଉଛି ମୋର ପ୍ରଶଂସା ପତ୍ର। ୧୯୮୬ ମସିହାରେ ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଆମେରିକାକୁ ଆସିଥିଲି। ସେହି ସମୟରେ ମୁଁ ଏହି ନବ ବୃନ୍ଦାବନକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ଚିକେଟ କରିଥିଲି। ମୋର ଏକ ଇଚ୍ଛା ଥିଲା, “ମୁଁ ନବ ବୃନ୍ଦାବନକୁ ଯାଇ ‘ନବ ବୃନ୍ଦାବନ ସଙ୍ଗମ’ କଥା କାର୍ତ୍ତନ

କରିବି। ୧୯୮୬ ମସିହାରେ ମୁଁ ସେହି ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲି। କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାହୁଁ ନଥିଲେ ଯେ ସେହି ସମୟରେ ତାହା କାର୍ତ୍ତନ କରିବା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ। ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଗୀତାନଗରୀକୁ ଯାଇଥିଲି, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଭୀଷଣଭାବେ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲି। ତେଣୁ ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସି ପାରିନଥିଲି, ମୁଁ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଫେରି ଯାଇଥିଲି। ସୁତରାଂ ସେହି ଇଚ୍ଛା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା। ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ସମୟରେ ଆସି ମୁଁ ଚିନ୍ତା କଲି, ମୁଁ ରାଧା-ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଏହା କାର୍ତ୍ତନ କରିବି। ସେମାନେ ମୋର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିପାରନ୍ତି। ତେଣୁ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେମାନଙ୍କ କଥା କାର୍ତ୍ତନ କରୁଛି। ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀରାଧାବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କୃପାରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାଗ୍ୟବାନ, ସେମାନେ କେବଳ ଏହା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବେ। ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣକମଳରେ ପାର୍ଥନା କରେ, ସେମାନେ ଯେପରି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଉପରେ କୃପାବରି ବର୍ଷଣ କରନ୍ତୁ। ଯଦି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀରାଧାବୃନ୍ଦାବନଚନ୍ଦ୍ର ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଉପରେ କୃପାବରି ବର୍ଷଣ କରନ୍ତି, ତା’ହେଲେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏହି ବିଷୟ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବ। ମୁଁ ଗୁରୁ-ଗୌରାଙ୍ଗ ଏବଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ ପାଇଁ ଏହି କଥା କାର୍ତ୍ତନ କରିବି। ଏହା ହେଉଛି ମୋର ସେବା। ଏହା ମୋର

ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ତୃପ୍ତି ପାଇଁ ନୁହେଁ । ଏହା କେବଳ ଗୁରୁ-ଗୌରାଙ୍ଗ ଏବଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ ପାଇଁ । ଶ୍ରବଣ-କାର୍ତ୍ତନ ଏହି ଉଭୟ ପ୍ରକାରର ସେବା ଭଗବାନଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଯେହେତୁ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଶ୍ରବଣ କରୁଛ, ତେଣୁ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଗୁରୁ-ଗୌରାଙ୍ଗ ଏବଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସେବା କରୁଛ । ତୁମ୍ଭେମାନେ ନିଜ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ତୃପ୍ତି ପାଇଁ ଶ୍ରବଣ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଗୁରୁ-ଗୌରାଙ୍ଗଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ ପାଇଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଶ୍ରବଣ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଯିଏ କାର୍ତ୍ତନ କରୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ଗୁରୁ-ଗୌରାଙ୍ଗ ଏବଂ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ ପାଇଁ କାର୍ତ୍ତନ କରିବା ଉଚିତ୍ । ସେମାନଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ ପାଇଁ ମୁଁ ଏହା କାର୍ତ୍ତନ କରୁଛି । ଏହାହିଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ପୃଥ୍ବୀ ବିଦୀର୍ଘ ହୋଇଗଲା

ଶ୍ରୀଳ ରୂପ ଗୋସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କ ‘ବିଦଗ୍ଧ ମାଧବ’ ନାଟକରେ ବ୍ରଜଲୀଳା କାହାଣୀଟି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଲଳିତ ମାଧବ ନାଟକରେ ମାତ୍ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ‘ବ୍ରଜଲୀଳା’ କଥା କାର୍ତ୍ତନ କରିଛନ୍ତି । ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କରେ ଶଙ୍ଖଚୂଡ଼ ବଧ । ତୃତୀୟ ଅଙ୍କରେ ଅକ୍ତୁରଙ୍କ ବ୍ରଜଭୂମିକୁ ଆଗମନ, ରାମ ଏବଂ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମଥୁରାକୁ ନେଇ ଯିବେ । ପ୍ରିୟତମଙ୍କ ଗମନର ପୂର୍ବାନୁମାନ କରି ବ୍ରଜ-ଜନମାନେ ଯେଉଁ କୃଷ୍ଣ ବିରହର ତୀବ୍ର ବେଦନା ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ, ତାହାକୁ ହିଁ ଭାବା ବିରହ କୁହାଯାଏ । ତା’ ପରେ ରଥର ଚକ ଗଡ଼େଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ପ୍ରିୟତମଙ୍କ ଗମନକାଳରେ ଭବନ ବିରହ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରଥରେ ଆରୋହଣ କରି ଉପବେଶନ ପୂର୍ବକ କହିଗଲେ, ‘ଏତାସ୍ତୃଷ୍ଟଂ ନୟତ କାୟତାରାତ୍ରିମିଶ୍ରାସ୍ତମିସ୍ତ୍ରା’— “ହେ ବ୍ରଜବାସୀଗଣ, ତୁମ୍ଭେମାନେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଏହି ଦୁଃଖମୟୀ ରଜନୀ ଯାପନ କର ।” ‘ଭାବା ଭବ୍ୟାଃ ପୁନରପି ମୟା ମଙ୍ଗଳଃ ସଙ୍ଗମୋ ବଃ’ — “ଭବିଷ୍ୟତରେ ପୁନର୍ବାର ମୋ ସହିତ ମଙ୍ଗଳ-ଜନକ ସଙ୍ଗ ଲାଭ କରିବ ।” ‘ମୁଁ ପୁଣି ଫେରି ଆସିବି ।’ ଏହି କଥା କହି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇଥିଲେ ।

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ଦେବୀ ହେଉଛନ୍ତି ଯୋଗମାୟା ଶକ୍ତି । ସେ ରଥ ଚକର ଚିହ୍ନ ଦେଖି ଦେଖି ଗମନ କରି ଅତି ଖେଦ ସହକାରେ କହି ଉଠିଲେ,—

ଯେନ ସ୍ୟନ୍ନନ-ନେମି-ନିର୍ମିତ-ମହାସୀମନ୍ତଦମ୍ଭାଦିଦଂ ।
ହା ସର୍ବଂସହଯାପି ନିର୍ଭରମଭୁଜୁରାଦ୍ୱିଦୀର୍ଘଂ ଭୁବଂ ॥

“ହାୟ କଷ୍ଟ ! କୃଷ୍ଣ ବିରହ-ବେଦନାରେ ସର୍ବଂସହା ପୃଥ୍ବୀ ମଧ୍ୟ ଅକ୍ତୁରଙ୍କ ରଥଚକାଗ୍ର ନିର୍ମିତ ଖାତଛଳରେ ବହୁଦୂର ବ୍ୟାପି ବିଦୀର୍ଘ ହୋଇଗଲା ।”

ଏହା ପରେ ପ୍ରବଳ ବିରହ-ଜ୍ୱାଳାରେ ଗୋପୀଗଣ ସହ ଶ୍ରୀରାଧିକାଙ୍କ ଦିବ୍ୟୋନ୍ନାଦ ଉଦ୍‌ଘୂର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥା । ଚିତ୍ରଜଞ୍ଜ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ପ୍ରଳାପ ବାକ୍ୟ । ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତ ଦଶମ ସ୍କନ୍ଧରେ ‘ଭ୍ରମର ଗୀତ’ରେ ଶ୍ରୀମତୀ ରାଧାରାଣୀଙ୍କ ଉଦ୍‌ଘୂର୍ଣ୍ଣା ଓ ଚିତ୍ରଜଞ୍ଜର କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଲଳିତ ମାଧବର ତୃତୀୟ ଅଙ୍କଟିର ନାମ ‘ଉନ୍ମୁତ୍ତ ରାଧିକା’ । ଉନ୍ମୁତ୍ତ ଅର୍ଥ ‘ଉନ୍ମାଦିନୀ’ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଥୁରାକୁ ଗମନ କଲେ, ଶ୍ରୀରାଧିକା ଉନ୍ମାଦିନୀ ଦଶାରେ ପ୍ରବଳ ବିରହ ଜ୍ୱାଳାରେ କହି ଉଠିଲେ,—

କ୍ୱ ନନ୍ଦକୁଳତନ୍ୟୁମା କ୍ୱ ଶିଖିତନ୍ୟୁକାଳଙ୍କୃତିଃ
କ୍ୱ ମନ୍ଦୁମୁରଲୀରବଃ କ୍ୱ ନୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରନୀଳଦ୍ୟୁତିଃ ।
କ୍ୱ ରାସରସତାଣ୍ଡବୀ କ୍ୱ ସଖ୍ୟ ଜୀବରକ୍ଷୋଷଧି-
ନିର୍ମୂର୍ତ୍ତା ସୁହୃତମଃ କ୍ୱ ବତ ହନ୍ତ ହା ଧୃଗିଧିମ୍ ॥

(ଲଳିତ ମାଧବ- ୩୮ ୨୫)

“ହେ ସଖ୍ୟ ! ସେହି ନନ୍ଦକୁଳତନ୍ୟୁମା କେଉଁଠି ? ଶିରରେ ମୟୂର ପୁଛଦ୍ୱାରା ଅଳଙ୍କୃତ ସେହି କୃଷ୍ଣ କେଉଁଠି ? ସେହି ମନ୍ଦ ମଧୁର ମୁରଲୀ ଧ୍ୱନିକାରୀ କୃଷ୍ଣ କେଉଁଠି ? ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳମଣି-ଦ୍ୟୁତିମାନ କୃଷ୍ଣ କେଉଁଠି ? ରାସ-ରସ ନର୍ତ୍ତନକାରୀ ସେହି କୃଷ୍ଣ କେଉଁଠି ? ମୋର ଜୀବନ ରକ୍ଷାର ଔଷଧ ସ୍ୱରୂପ କୃଷ୍ଣ କେଉଁଠି ? ମୋର ସେହି ସୁହୃତମ ନିଧି କେଉଁଠି ? ହାୟ ! ହାୟ ! ବିଧାତାଙ୍କୁ ଧିକ୍ ।”

(କ୍ରମଶଃ)

ସଂକ୍ଷେପରେ ପରମସତ୍ୟ

(ଭାଗବତ୍ ଗୀତା ଓ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ବର ଚାରି ଚାରିଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ଳୋକ, ଯାହା
କୃଷ୍ଣଚେତନାର ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରନ୍ତି)

ଇଂରାଜୀ ପ୍ରବନ୍ଧ: ସତ୍ୟରାଜ ଦାସ
ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାନ୍ତର : ଦୀନବନ୍ଧୁ ଦାସ

ମୋ

ର ମାଆ ଆମ ଘରର ଚାରିଆଡ଼େ ବାଦାମ ଫଳ ରଖିଥାଆନ୍ତି । ବାଦାମ ଫଳ ଭାଙ୍ଗି ଦେଖନ୍ତୁ ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ୨ଟି ମଞ୍ଜି ପାଇବେ । ଏଡେ ଛୋଟ ପୁରୁଳି ମଧ୍ୟରେ କେତେ ସୁନ୍ଦର ବସ୍ତୁ ଆପଣ ପାଇବେ, ଯାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ହିତକାରୀ, ପୁଷ୍ଟିକର ଉଦ୍ଭିଜ, ପ୍ରୋଟିନ, ଚର୍ବି ତଥା ତନ୍ତୁପୁଚ୍ଛ, ଭିଟାମିନପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅଜୈବ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଏବଂ ପରିବେଶ ଅନୁକୁଳ (bioactive) । ଯେତେବେଳେ ଦିନେ ମୋ ସମ୍ମୁଖରେ ସେଇ ବାଦାମ ଫଳର ଭଙ୍ଗାଫଳ ପାଇଲି ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ବ ଓ ଭଗବତ୍ ଗୀତାର ସେଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅସାଧାରଣ ଚାରି ଚାରି ଶ୍ଳୋକ ଆଡ଼କୁ ମୋର ମନ ଟାଣି ହୋଇଗଲା । ସେଇ ବିଶିଷ୍ଟ ଶ୍ଳୋକ ଗୁଡ଼ିକୁ କେତେ ଆଲୋଚନାରେ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଥାଏ । ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ସେଇ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀକୁ ‘ବାଦାମଫଳ ଶ୍ଳୋକ’ର ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି (nutshell-sloka) ।

ସାଧାରଣତଃ ବିଦ୍ୱାନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏହି ବାଦାମଫଳକୁ ସେକ୍ସପିଅରଙ୍କ ‘ହାମଲେଟ୍’ (୧୬୦୨)ର ଉପମା ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥିବାବେଳେ କହନ୍ତି । ଯଦିଓ କେତେକ ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ ଏଭଳି ବ୍ୟବହାର ଅନେକ ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିବାର କହନ୍ତି, ଯାହାର ସମୟ ପୂର୍ବ (23-79CE) ବୋଲି ଧରାଯାଇପାରେ । ଏହାର ସ୍ଥିତି ଯାହା ହେଉନା-କାହିଁକି — ଘଟଣା ହେଉଛି ଏକ ସାମାନ୍ୟ ପୋଟଳି ମଧ୍ୟରେ ଯାହା ସୁରକ୍ଷିତ ରହିପାରେ — ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ଛୋଟ ହୋଇଥିବ—

ଅର୍ଥାତ୍ ଅଳ୍ପ ଶବ୍ଦ ସମ୍ବଳିତ ବା ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ହୋଇଥିବ ।

ବୈଷ୍ଣବ ଶାସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ କରି ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ବ ଓ ଭଗବତ୍ ଗୀତାରେ ଆମେ ଯେଉଁ “ବାଦାମ ମଞ୍ଜି ପୋଟଳି” ଶ୍ଳୋକ ପାଉ ତାହା ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ତଥା ମୂଲ୍ୟବାନ ବାଉଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଆକାରରେ ଦେଇଥା’ନ୍ତି । ବିଶିଷ୍ଟ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଟୀକାକାର ଶ୍ରୀଧର ସ୍ୱାମୀ (ପ୍ରାୟ ତ୍ରୟୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ) ଭଗବତ୍ ଗୀତା ୧୦.୮ (ପ୍ରଥମ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ) ଉପରେ ତାଙ୍କର ଟିପ୍ପଣୀ— ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ଚିତ୍ରକଳ୍ପ ଉପରେ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ଜୀବ ଗୋସ୍ୱାମୀ (୧୫୧୩) ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ବର ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ଉପରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ କ୍ରମ-ସନ୍ଦର୍ଭ ଓ ଭାଗବତ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପୁଞ୍ଜୀନୁପୁଞ୍ଜୀ ବିଶ୍ଳେଷଣ ତଥା ବିଚାର ଦିଅନ୍ତି । ଶ୍ରୀନିବାସ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ (୧୬ଶ ଶତାବ୍ଦୀ) ବିଶେଷ ଭାବରେ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ବର ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ଉପରେ ଏକ ଟୀକା ଲେଖନ୍ତି । ଶ୍ରୀଲ ବିଶ୍ୱନାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଠାକୁର (୧୭୦୮—୧୭୫୪) ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଉଭୟ ଭାଗବତମ୍ବ ଓ ଗୀତାର ସେହି ମୌଳିକ ତଥା ପ୍ରଧାନ ଶ୍ଳୋକ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଶ୍ଳେଷଣପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଧାରାକୁ ଅନୁସରଣ କରି ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ତାଙ୍କ ଲେଖାମାନଙ୍କରେ ସେହି ଶ୍ଳୋକଗୁଡ଼ିକୁ ୪ ବାଦାମ ପୋଟଳି (4 nutshell) ଭାବେ ଅନେକ ସମୟରେ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । (ବିଶେଷ ଭାବରେ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ବ ୨.୯.୩୬ ଏବଂ ୨.୯.୪୪ ଉପରେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ)

ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି (a look inside):—

ଝଲନ୍ତୁ ଆମେ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ ଏବଂ ଭଗବଦ୍ ଗୀତାରେ ସେହି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ nutshell ଶ୍ଳୋକ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବା । ପ୍ରଥମେ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍ (୨.୯.୩୩-୩୬) ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରିବା ।

ଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି— ହେ ବ୍ରହ୍ମା ! ମୁଁ ପରମପୁରୁଷ ଭଗବାନ ଯେ କି ଏ ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବରୁ ଅଛି— ଯେତେବେଳେ ମୋ ବ୍ୟତୀତ କିଛି ନ ଥିଲା । ସୃଷ୍ଟିର କାରଣ ଭୌତିକ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା । ମୋତେ ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନ ଭାବରେ ଦେଖ । ସୃଷ୍ଟିର ଆରମ୍ଭ ପରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ପରମପୁରୁଷ ଭଗବାନ ହିଁ ରହିଥାଏ । ହେ ବ୍ରହ୍ମା ! ଯାହା କିଛି ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିଲେ ହେଁ ଯଦି ଏହା ମୋର ସଂପର୍କୀତ ନୁହେଁ, ଏହା ବାସ୍ତବ ନୁହେଁ, ଏହାକୁ ମୋର ମାୟାଶକ୍ତି କୃତ ବୋଲି ଜାଣ । ସେହି ସାଦୃଶ୍ୟତା ଅଜ୍ଞାନତା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । ହେ ବ୍ରହ୍ମା ! ତୁମେ ଜାଣ ଯେ ସମସ୍ତ ଜାଗତିକ ପଦାର୍ଥ ସାମାନ୍ୟତା ଅନ୍ତରାକ୍ଷରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି ଏବଂ ଏକ ସମୟରେ ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଏକାଭଳି ଭାବରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଏକା ସମୟରେ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁର ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଥାଏ ।

ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନିରଙ୍କୁଶ ସତ୍ୟ— ପରପୁରୁଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରୁଛି, ସେ ସର୍ବାବସ୍ଥାରେ ସର୍ବଦା ସବୁ ସମୟରେ ଏବଂ ଉଭୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଖୋଜିଥାଏ ଏବଂ ପରେ ଭାଗବଦ୍ ଗୀତା (୧୦.୮-୧୧)ରେ ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣ କହୁଛନ୍ତି— “ମୁଁ ସମସ୍ତ ଭୌତିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜଗତର ଉତ୍ସ ଅଟେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁ ମୋଠାରୁ ଉଦ୍ଭବ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନୀଲୋକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏହା ଜ୍ଞାତ ହୋଇଥାଏ, ସେ ମୋର ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସେବାରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ସେ ସହୃଦୟର ସହ ମୋତେ ପୂଜା କରିଥାଏ ।

ମୋର ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତମାନଙ୍କର ବିଚାର ମୋଠାରେ ବାସ କରିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ମୋ ସେବାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥା

ନିଷ୍ଠା ସହକାରେ ସମର୍ପିତ ଥାଏ । ସେମାନେ ଅଧିକ ସନ୍ତୋଷ ତଥା ଆନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ମୋ ବିଷୟରେ ପାରସ୍ପରିକ ଆଳାପ-ଆଲୋଚନା କରି ଜ୍ଞାନୀଲୋକରେ ଉଦ୍ଭାଷିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ପ୍ରେମର ସହିତ ଯେଉଁମାନେ ମୋ ସେବାରେ ସର୍ବଦା ରତ ଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେପରି ମୋ ନିକଟକୁ ଆସିବେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ କୃପା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବାସ କରି ମୁଁ ଜ୍ଞାନରୂପକ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ପ୍ରଦୀପ ସାହାଯ୍ୟରେ ଅଜ୍ଞାନତା ରୂପକ ଅନ୍ଧକାରକୁ ନାଶ କରିଥାଏ । ଏଠାରେ ଏହା ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟବ୍ୟ ଯେ ଉଭୟ ଭାଗବତମ୍ ଓ ଭଗବଦ୍ ଗୀତାରେ ପ୍ରୋକ୍ତ ଦୁଇଯୋଡ଼ା ଶ୍ଳୋକ ହିଁ ପ୍ରମୁଖ ତଥା ପ୍ରଧାନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ଳୋକ ଅଟନ୍ତି । ସେଥିରେ ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ସ୍ୱରୂପ ହିଁ ପରିପ୍ରକାଶ ହୋଇଥାଏ । ଭାଗବତମ୍ ପ୍ରୋକ୍ତ ଶ୍ଳୋକମାନଙ୍କରୁ ଆମେ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁ ଯେ ଆରମ୍ଭ ଓ ଶେଷରେ ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣ ହିଁ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି । ସମସ୍ତ ଟୀକାକାର ବିଶେଷ କରି ଜୀବ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଏବଂ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ ଶ୍ଳୋକର ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି । ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମହା ଉପନିଷଦରୁ : “ଏକୋ ବୈ ନାରାୟଣ ଆସିନ୍ ନ ବ୍ରହ୍ମା ନ ଜଗାନୋ ।”— ଭଗବାନ ନାରାୟଣ (କୃଷ୍ଣ) ଭୌତିକ ଜଗତ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଥିଲେ— ଯେତେବେଳେ ବ୍ରହ୍ମା ଓ ଶିବ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନଥିଲେ । ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜୀବ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଏହି ଶ୍ଳୋକକୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ଭାଗବତସନ୍ଦର୍ଭ (୯୬.୧୧)ରେ ଉଦ୍ଧୃତ କରିଛନ୍ତି ।

ଏହା ଏଠାରେ ପ୍ରଶିଧାନଯୋଗ୍ୟ ଯେ ସଜୀବ ବା ନିର୍ଜୀବ, ଭୌତିକ ବା ଐଶ୍ୱରୀକ ସବୁ କିଛି ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନଙ୍କ ଠାରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କଠାରେ ବିଲୟ ହିଁ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ମୂଳଉତ୍ସ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ବିଶ୍ରାମସ୍ଥଳୀ ଅଟନ୍ତି । ଏଭଳି କୁହାଯାଇ ନ ପାରେ ଯେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ବାସ୍ତବ ନୁହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେ ସମସ୍ତ ବାସ୍ତବ ଅଟନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର

ବାସ୍ତବ ରୂପ ଗୁଣ ପ୍ରଦାନ କରିଥା'ନ୍ତି । ସେ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥିତିର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳ ଅଟନ୍ତି । ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବତ୍ ମାହା କୁହନ୍ତି— ଏ ସତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଯେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଜାଣନ୍ତି— ସେ ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ଭାବେ ଅଭିନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ଭଲ ପାଇପାରନ୍ତି । ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ଭଗବତରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ଳୋକ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ପୁନରାବୃତ୍ତି କରନ୍ତି ଯେ ଭଗବାନଙ୍କ ସେବାରେ ନିଯୁକ୍ତ ଥିବା ଭକ୍ତମାନେ ଅନ୍ୟ କିଛି ନ ଚାହଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବା ପାଇଁ ହିଁ ଅଭିଳାଷ ପୋଷଣ କରିଥା'ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏଇ ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆମେ ଅନେକ ଶୁଣିଛୁ— ସେମାନେ ନିରନ୍ତର ଭାବରେ ଭଗବାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ଗୁଣଗାନ କରିବାରେ ସର୍ବଦା ବ୍ୟସ୍ତ ଥା'ନ୍ତି । ଏଭଳି ଅନୁଦେଶ୍ୟ ତଥା ଅପ୍ରଣୋଦିତ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଭଗବତ୍ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିବାକୁ କୃପାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି । ସେମାନେ ଏଭଳି କି ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଧାମକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ।

ଏହି ଶ୍ଳୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ଦେଇଥିବା ଟୀକାରୁ ସେମାନଙ୍କର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ଭଗବତ୍ ଉପରେ ଅଧିକ ସବିଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଯାଇ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ତାଙ୍କ ଟୀକାରେ ଶ୍ରୀଲ କୃଷ୍ଣଦାସ କବିରାଜ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ ରଚିତ ଚୈତନ୍ୟ ଚରିତାମୃତ (ଆଦି ୧.୫୩-୫୬)ର ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀଲ କବିରାଜ ଗୋସ୍ୱାମୀ କହନ୍ତି— ‘ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁ’ ନିଃସନ୍ଦେହ ଭାବରେ ସେଇ ଚତୁଃ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଶ୍ଳୋକମାନଙ୍କରେ ଏଭଳି ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛନ୍ତି— ପରମପୁରୁଷ ଭଗବାନଙ୍କ ସହ ଆମର ସଂପର୍କ— ଏ ବିଷୟରେ ଆମର କ୍ରିୟାକଳାପ ତଥା ଆମ ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ— ଏ ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥା ସେହି ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛନ୍ତି । (ମଧ୍ୟ ୨୫-୧୦୨) ।

‘ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁ’ ବିଷୟରେ ସେହି ଶ୍ଳୋକମାନଙ୍କରେ ଯେଭଳି ବର୍ଣ୍ଣନା ଅଛି— ‘ଓଁ’ ଯାହା ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣଙ୍କର

ଦିବ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପ୍ରତିନିଧି ଅଟନ୍ତି— ସେହି ‘ଓଁ’କାର ଗାୟତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ରରେ ଅଛନ୍ତି । ତାହା ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଭଗବତରେ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ଭାବରେ ଜଣାଯାଆନ୍ତି । (ମଧ୍ୟ ୨୫.୯୪) ଏହି ତଥ୍ୟ ଶ୍ରୀଲ କବିରାଜ ଗୋସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କ ରଚିତ ଚୈତନ୍ୟ ଚରିତାମୃତରେ ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ତାଙ୍କ ବ୍ୟାଖ୍ୟାରେ ଏଭଳି ଲେଖିଛନ୍ତି (ମଧ୍ୟ ୨୫.୯୭)— ‘ଓଁକାର’ ଯାହା ଦିବ୍ୟ ଶବ୍ଦବ୍ରହ୍ମ — ବୈଦିକ ଜ୍ଞାନର ମୂଳ ଅଟେ । ଓଁକାରକୁ ମହାବାକ୍ୟ ବୋଲି ଜଣାଯାଏ ବା ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଦିବ୍ୟ ଶବ୍ଦ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଜଣାଯାଏ । ଏହାକୁ ଗାୟତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ରରେ ଉପଲବ୍ଧି କରାଯାଏ । ସେଇ ଏକା କଥା । ଭଗବତର ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀରେ ମଧ୍ୟ ବୋଧ କରାଯାଏ ଯାହା “ଅହଂ ଏବାସାମ୍ ଏବାଗ୍ରେ”ରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଭଗବାନ କହନ୍ତି— ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବରୁ କେବଳ ମୁଁ ହିଁ ଥିଲି । ଏହି ଭକ୍ତି ତଥା ପରିପ୍ରକାଶରୁ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ରଚନା ହୋଇଛି ଏବଂ ଏହା ‘ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ’ ଭାବରେ ଜଣାଯାଇଛି । ଏହିଭଳି ଭାବରେ ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଏହାର ଅର୍ଥ ଜଣାଇଲେ । ପୁନର୍ବାର ବ୍ରହ୍ମା ନାରଦମୁନିଙ୍କୁ ଏହା ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ ଏବଂ ନାରଦ ମୁନି ଶ୍ରୀଲ ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ, “ଏହା ହେଉଛି ଶିଷ୍ୟ ଅନୁକ୍ରମରେ ପରମ୍ପରା ବିଧି । ବୈଦିକ ଜ୍ଞାନର ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଣବର ମୌଳିକ ଶବ୍ଦ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବତରେ ବୁଝାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଶ୍ରୀଲ ଜୀବ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଗୋପାଳ-ତାପନୀ ଉପନିଷଦରେ ଆମକୁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ଅବଗତ କରାଇଛନ୍ତି ଯେ ଓଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁ ସହ ସମସ୍ତରାୟ ଅଟେ । ଓଁ ଅଉମ ଅକ୍ଷର ମାନଙ୍କର ଏକ ସଂଯୋଜନ ଅଟେ । ‘ଅ’ ଅକ୍ଷର କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବୁଝାଏ । ‘ଉ’ ଅକ୍ଷର ରାଧାଙ୍କୁ ଏବଂ ‘ମ’ ଅକ୍ଷର ଜୀବ ବା ଆତ୍ମାକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ତେଣୁ ବାସ୍ତବରେ ଓଁ କାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁକୁ ବୁଝାଇଥାଏ ।

କୃଷ୍ଣ ନାମର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ:—

‘ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ’ରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାବ ଅଛି ଯାହା ଜାଣିବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ । ଶ୍ରୀମଦ୍

ଭାଗବତମ୍ ଏବଂ ଭାଗବତ୍ ଗୀତାର ଟୀକାକାରମାନେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ କୃଷ୍ଣ ଯେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେ କି ଏ ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବରୁ ଅଛନ୍ତି ଏଭଳି ଗୁରୁତ୍ବାରୋପ କରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ମାୟାବାଦୀ ଭାଷ୍ୟକାରମାନେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଅବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ତଥା ମାନବିକ ଭାବଦ୍ବାରା ଅପ୍ରଭାବିତ ବୋଲି ମତ ଦିଅନ୍ତି । ଜୀବଗୋସ୍ୱାମୀ ଏ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ ଭାଗବତ ସନ୍ଦର୍ଭ (୯୬.୧୦)ରେ ଲେଖନ୍ତି— ଭାଗବତମ୍ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀର ପ୍ରଥମ ଶ୍ଳୋକ ସଂପର୍କରେ — ଅହଂ ଶବ୍ଦ (ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ) ଯାହା ଭାଗବାନଙ୍କ ରୂପକୁ ବୁଝାଉଛି, ଏ ସଂପର୍କରେ ଆକୃତିଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବିହୀନ ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି ସେମାନେ (ମାୟାବାଦୀଗଣ) ମତ ଦିଅନ୍ତି । ଶ୍ରୀଲ ବିଶ୍ୱନାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଠାକୁରଙ୍କ ଠାରୁ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମହାନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟମାନେ ଏହି ବିଷୟକୁ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀର ଖୁବ୍ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବୋଲି ମତ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଭଗବାନ ତାଙ୍କ ମୌଳିକ ରୂପରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସେ ହିଁ ଏ ସୃଷ୍ଟିପୂର୍ବରୁ ଅଛନ୍ତି ।

ଅଧିକନ୍ତୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟମାନେ ଏହାର ସଂପର୍କୀତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ତତ୍ପରତା ସହିତ ଉଲ୍ଲେଖ କରନ୍ତି— ଯେତେବେଳେ ସବୁକିଛି ବିଲୀନ ହୋଇଯାଆନ୍ତି— ସେହି କୃଷ୍ଣ ଯେ କି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି— ସେ ରହିଥା’ନ୍ତି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଜୀବ ଗୋସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ ‘ଭାଗବତ-ସନ୍ଦର୍ଭ’ରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରନ୍ତି (୯୬.୧୮) । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ କେହି ଜଣେ ଆପଣ କରିପାରନ୍ତି — ହେ ଭଗବାନ! ଯେତେବେଳେ ଏ ଭୌତିକ ଜଗତ ଆଉ ପ୍ରକଟ ହୋଇ ନ ଥାଏ ସେତେବେଳେ ଆଉ ଆପଣ ମଧ୍ୟ ନ ଥା’ନ୍ତି ? ଭଗବାନ ଏଭଳି ଉତ୍ତର ଦେଇପାରନ୍ତି— ପ୍ରଳୟ ପରେ ଯାହା ରହେ — ସେ ହେଉଛି ‘ମୁଁ’ — ପରମ ପୁରୁଷ ଭଗବାନ ।

ତେଣୁ ଏଠାରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଲା ଯେ ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବ ଓ ପରେ — ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳ କଥା କ’ଣ କହିବା — କୃଷ୍ଣ ସମସ୍ତ ସ୍ଥିତିରେ ହିଁ ଆସନ୍ତି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ବାସ୍ତବ — ଭାବରେ ବିଦ୍ୟମାନ ଯାହାଙ୍କ ଉପରେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ନିର୍ଭର କରିଥା’ନ୍ତି ।

କୃଷ୍ଣ କ’ଣ ଏକାକୀ ? :-

ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ ବେଳେ ମୋ ମନରେ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ପତ୍ତ ହେଲା— ଯଦି ସୃଷ୍ଟିର ପୂର୍ବ ଓ ପରେ ଏ ସୃଷ୍ଟି ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା — ତେବେ ଭଗବାନ କ’ଣ ଏକାକୀ ଥିଲେ ? ଆମର ପରମ୍ପରା କହୁଛି ଯେ କୃଷ୍ଣ କେବେ ଏକାକୀ ନ ଥା’ନ୍ତି । ସେ ସର୍ବଦା ତାଙ୍କ ଶାଶ୍ୱତ ସାଥୀମାନଙ୍କ ସହ ଥା’ନ୍ତି । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହ ସେ ପ୍ରେମ ବିନିମୟ କରିଥା’ନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ସହ ଥା’ନ୍ତି । ଭକ୍ତିଯୋଗର ସମଗ୍ର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆମର ମୂଳଗୃହ — ଭଗବତ୍ ଧାମକୁ ଫେରିଯିବା — ଯେଉଁଠାରେ ଆମେ ଆମର ସେବାକୁ ପ୍ରେମାଶ୍ରୟୀ ଭକ୍ତିର ସହ ପୁନର୍ବାର ଅଭିନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ଆରମ୍ଭ କରିପାରିବୁ । ଏବଂ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ଶ୍ଳୋକଗୁଡ଼ିକରୁ ଅନୁମିତ ହେଉଛି ଯେ ସେ (ଭଗବାନ) କେବଳ ହିଁ ଅଛନ୍ତି । ଏହାର ଅର୍ଥ କ’ଣ ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ।

ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଯେ — ଯାହା ମୁଁ ଅବଗତ ହେଲି — ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଜୀବ ଗୋସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କ ରଚିତ ଭାଗବତ ସନ୍ଦର୍ଭ (୯୬.୧୨) ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଉଚିତ ଭାବରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଛନ୍ତି— “ରାଜା ଯାତ୍ରା କରୁଛନ୍ତି— ଏହି ବାକ୍ୟରେ ‘ରାଜା’ ତାଙ୍କ ସମ୍ବାଦବାହକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଯାଇପାରେ” ବା ରାଜାଙ୍କର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଯାଇପାରେ । ତେଣୁ ‘ଅହଂ’ ଶବ୍ଦ ମୁଁ ଏଠାରେ କେବଳ ଭଗବାନଙ୍କୁ ବୁଝାଯାଇ ନପାରେ । କିନ୍ତୁ ଭଗବତ୍ ଧାମ-ବୈକୁଣ୍ଠକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଯାଇପାରେ । ଭଗବାନଙ୍କ ସାଥୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେହି ତାଙ୍କ ସହ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂପର୍କରେ ଆସୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବୁଝାଯାଇପାରେ । ଏହିଭଳି ଭାବରେ ଏହାର ଅର୍ଥାନ୍ତର କରାଯାଇପାରେ । ଏହା ବୃହତ୍ତର ପରମ୍ପରା ଜନିତ ଶିକ୍ଷାସହ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ଭାବରେ ମେଳ ଖାଉଛି— ଯାହା ପ୍ରକାଶ କରୁଛି ଯେ କୃଷ୍ଣ ସର୍ବଦା ତାଙ୍କର ଦ୍ୱିବ୍ୟ ସହଚରମାନଙ୍କ ସହ ଥା’ନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଜୀବଙ୍କର ଆପେକ୍ଷିକ ଜ୍ଞାନ ଖୁବ୍ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷକ ବା କୌତୁହଳଜନକ ଅଟେ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ସେ କହନ୍ତି ଯେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ କୃଷ୍ଣ ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ପରେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ

ଅନ୍ୟ ସହଚରମାନେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ । ସେ ଉଲ୍ଲେଖ କରନ୍ତି ଯେ ‘ଅହଂ ଏବ ଆସମ୍’ (ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଥିଲି) ‘ରାଜା ଅସୌ ପ୍ରୟାତି’ - ରାଜା ଯାତ୍ରା କରୁଛନ୍ତି । ଶେଷୋକ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଜଣେ ଧରି ନେଇପାରେ ଯେ ଯଦି ରାଜା ବାହାରକୁ ଯାତ୍ରା କରୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ସାଥରେ ଥିବା ସେବକ / ସହଯାତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସହ ଯାତ୍ରା କରୁଛନ୍ତି । ଏକାଭଳି ଭାବରେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଯଦି କୃଷ୍ଣ ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବରୁ ଥିଲେ - ତେବେ ତାଙ୍କର ସେବକ/ ସହଯାତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସହ ଥିଲେ । ଜୀବଙ୍କର ‘ରାଜା’ - ସାଦୃଶ୍ୟ ଥିବା ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବା ଅନୁରୂପତା ଅସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧିମତାର ପରିଚୟ ଦିଏ । ଆହୁରି ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଗଲେ - ଯେତେବେଳେ ଜଣେ କହେ ଯେ, ‘ରାଜା ଅଗ୍ରସର ହେଉଛନ୍ତି - (ଯେଉଁଲି ପ୍ରସେଶନରେ ଯାଆନ୍ତି), ଏଥିରୁ ପରିସ୍କାର ଭାବରେ ଆଭାସ ମିଳୁଛି ଯେ ସେ ତାଙ୍କ ସେବକ- ସହଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହ ଯାଉଛନ୍ତି । ଜୀବ ଅଧିକ କହିବାକୁ ଯାଇ କହୁଛନ୍ତି- ଯେତେବେଳେ ଜଣେ କହେ - ‘ରାଜା - କାମ କରୁନାହାନ୍ତି’ - ଅର୍ଥାତ୍ ରାଜା ତାଙ୍କ ରାଜକାୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ନାହାନ୍ତି । ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ରାଜା ନିଷ୍ରିୟ ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କ ନିଷ୍ରିୟ ସମୟରେ ସେ ତାଙ୍କ ପରିବାର - ବର୍ଗଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କ ଆଭ୍ୟନ୍ତର ପ୍ରକୋଷ୍ଠ / ଉଆସରେ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରୁଥାଉପାରନ୍ତି । ଏକା କଥାରେ ଜୀବ କୁହନ୍ତି- ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ପରେ ଭଗବାନ ତାଙ୍କ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୀଳାରେ ତାଙ୍କ ଶାଶ୍ୱତ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ସହ ନିଯୁକ୍ତ ଥାଇପାରନ୍ତି, ଏହାକୁ ଠିକ୍ ବୋଲି ଦେଖାଇ ସେ ଲେଖୁଛନ୍ତି ଯେ ବୈକୁଣ୍ଠ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହଚରମାନେ (ଏଭଳି ଅନେକ ଅଛନ୍ତି) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଉପାଙ୍ଗ ଅଟନ୍ତି । ସେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଂଶ

ବିଶେଷ ଅଟନ୍ତି । ତେଣୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସେମାନେ ‘ଅହଂ’ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଟନ୍ତି । ତେଣୁ ଭଗବାନଙ୍କ ସହ ସେମାନେ ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ପରେ ଥିଲେ ।

ଏସବୁ ଅତି ସୁସ୍ଥ ବିଷୟ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଭକ୍ତିଯୋଗ ମାର୍ଗକୁ ଅନୁସରଣ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବୈଷ୍ଣବ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଧୀରେ ଧୀରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି କ୍ରମରେ ଆମେ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀକୁ ଅଧିକ ଗୁଡ଼ ଭାବରେ ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଅଗ୍ରଗତି କରିପାରିବା । ବୈଷ୍ଣବ ଧାରାର ଜଣେ ମହାନ ପ୍ରମୁଖ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀଲ ଭକ୍ତି ବିନୋଦ ଠାକୁର (୧୮୩୪-୧୯୧୪) ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ନିମ୍ନମତେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି-

“ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଏକ ପଦ୍ମପୁଲ ପରି ଯାହା କ୍ରମଶଃ ଧୀରେ ଧୀରେ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଥମେ ଏହା ଏକ କଢ଼ି ବା କଳିକା ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ପରେ ଏହା ପୁଷ୍ପ ହୋଇଥାଏ । ‘ଏହାର ପରିପକ୍ୱ ଅବସ୍ଥାରେ ଏହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହୋଇଥାଏ । ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ଏହାର ମଧୁର ସୁଗନ୍ଧ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିଗରେ ବିଛୁରିତ ହୋଇ ସମସ୍ତ ଜୀବଙ୍କୁ ଆକର୍ଷିତ କରିଥାଏ । ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରାରମ୍ଭ ସମୟରେ ଜ୍ଞାନର ଚାରି ବିଭାଗ ଚତୁଃଶ୍ଳୋକୀ ଭାଗବତ ମାଧ୍ୟମରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଜ୍ଞାତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହିସବୁ ଭଗବତ-ଜ୍ଞାନ, ଭଗବାନ ଯେ ନିରଙ୍କୁଶ ପରମ ପୁରୁଷ ଏହାର ଦିବାଜ୍ଞାନ, ମାୟା ବିଜ୍ଞାନ ଭଗବାନଙ୍କର ବାହ୍ୟଶକ୍ତିର ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଜ୍ଞାନ, ସାଧନ ଭକ୍ତି- ଲକ୍ଷ୍ୟପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଉପାୟ ଏବଂ ପ୍ରେମ ନିରଙ୍କୁଶ ଯାହା ସାଫଲ୍ୟ ଅର୍ଜନର ଉପାୟ । ଏହି ଚାରି ଉପାଦାନ ପଦ୍ମପୁଷ୍ପ ପରି ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଜୀବ ହୃଦୟରେ ଅଙ୍କୁରିତ ହେଲା ।

॥ ହରେକୃଷ୍ଣ ॥

ଲେଖକ ପରିଚୟ:- ସତ୍ୟରାଜ ଦାସ, ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କର ଜଣେ ଶିଷ୍ୟ, ବିଟିଜିର ଆସୋସିଏଟ୍ ଏଡିଟର୍ ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ସମ୍ପାଦକ - *Journal of Vaishnab Studies* । ସେ ୩୦ ରୁ ଅଧିକ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ସେ ନ୍ୟୁୟର୍କ ନଗର ନିକଟରେ ବାସ କରନ୍ତି ।

ନଗରେ ନଗରେ ଓ ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ

ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶୁଭ ଆବିର୍ଭାବ ଉତ୍ସବ ତଥା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ବଳରାମ ମନ୍ଦିରର ବାର୍ଷିକୋତ୍ସବ

ତା.୧୪.୦୨.୨୦୨୨ ରିଖ (ସୋମବାର) ଦିନ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣବଳରାମ ମନ୍ଦିର, ଇନ୍ଦ୍ରନ, ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ବହୁ ଆକାଂକ୍ଷିତ ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶୁଭ ଆବିର୍ଭାବ ଉତ୍ସବ ବିଗତ ବର୍ଷ ଭଳି ବହୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହ ପାଳିତ ହୋଇଯାଇଛି । ପ୍ରୋକ୍ତ ଦିନ ପ୍ରାତଃ ୬ଟା ସମୟରୁ ଅଷ୍ଟପ୍ରହର ନାମୟଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପରଦିନ ପ୍ରାତଃ ୭ଟା ସମୟରେ ସମାହିତ ହୋଇଥିଲା ।

ପ୍ରକାଶ ଥାଉ କି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବଳରାମ ମନ୍ଦିର ଇନ୍ଦ୍ରନ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏହି ପବିତ୍ର ତିଥିରେ ଉନ୍ମୋଚନ ହୋଇଥିଲା । ଇନ୍ଦ୍ରନ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଶେଷ କରି ବୈଷ୍ଣବ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ଦିନଟି ବହୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାରଣ ଏହି ଦିନ ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଉପଲକ୍ଷେ ମନ୍ଦିରକୁ ସୁନ୍ଦର ପୁଷ୍ପମାଳା ତଥା ଆଲୋକରେ ସଜାଯାଇଥିଲା । ଶ୍ରୀ ବିଗ୍ରହମାନଙ୍କୁ ଅତି ସୁନ୍ଦର ପୋଷାକ

ତଥା ପୁଷ୍ପମାଳାରେ ସଜ୍ଜିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଇନ୍ଦ୍ରନର ଅନ୍ୟତମ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ତଥା ଗୁରୁ ଏବଂ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରିୟଶିଷ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ସୁଭଗ ସ୍ୱାମୀ ମହାରାଜ, ଶ୍ରୀନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ତଥା ଲୀଳା ଉପରେ ଅତି ସାରଗର୍ଭକ ପ୍ରବଚନ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଠିକ୍ ଦିବା ୧୨ଟା ସମୟରେ ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଭବ୍ୟ ଅଭିଷେକ ଉତ୍ସବ, ଭଜନକୀର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରୋକ୍ତ ଉତ୍ସବ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ମନ୍ଦିରର ଅନ୍ୟତମ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ତଥା ଗୁରୁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ହଳଧର ସ୍ୱାମୀ ମହାରାଜ ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସମସ୍ତ ଭକ୍ତମାନେ ଏହି ପବିତ୍ର ଦିନରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପବାସ ବ୍ରତ କରିଥିଲେ । ଦିବା ୧୨ଟା ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଅନୁକମ୍ପ ପ୍ରସାଦରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୫ ତାରିଖ ଦିନ ପ୍ରାତଃ ୬ଟା

ସମୟରେ ମନ୍ଦିରର ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏକ ମହାନଗର ସଂକୀର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମଗ୍ର ଆଇଆରସି ଭିଲେଜ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଠିକ୍ ପ୍ରାତଃ ୭ଟା ସମୟରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୌରାନିତାଳ, ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣବଳରାମ ତଥା ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଲୀଳାଗାନ ସହ ଉତ୍ସୁକ କୀର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟରେ ଅଷ୍ଟପ୍ରହର ଉତ୍ସବ ସମାହିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ପରେ ପରେ ଉପସ୍ଥିତ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଶ୍ରୀଲ ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ବତୀ ଠାକୁରଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ତଥା ଶ୍ରୀଲ ଗୌରଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀ ମହାରାଜଙ୍କର ତିରୋତ୍ତାବ ଉତ୍ସବ

ତାରିଖ ୨୧.୨.୨୦୨୨ (ସୋମବାର) ଦିନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବଳରାମ ମନ୍ଦିର (ଇୟନ) ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଶ୍ରୀଲ ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ବତୀ ଠାକୁରଙ୍କର ପବିତ୍ର ଆବିର୍ଭାବ ଉତ୍ସବ ତଥା ଶ୍ରୀଲ ଗୌରଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀ ଗୁରୁ ମହାରାଜଙ୍କର ପବିତ୍ର ୨୬ତମ ତିରୋତ୍ତାବ ଉତ୍ସବ (ବିରହ ଉତ୍ସବ) ପ୍ରତିବର୍ଷ ଭଳି

ବହୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ / ଉତ୍ସବ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଯାଇଛି । ଏହି ବହୁ ଆକାଂକ୍ଷିତ ଉତ୍ସବ ସ୍ମୃତି ମନ୍ଦିର ପରିସରରେ ବହୁ ସାଜସଜ୍ଜା ସହ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଯାଇଛି । ପ୍ରକାଶ ଥାଇ କି ଶ୍ରୀଲ

ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ବତୀ ଠାକୁର ବୈଷ୍ଣବ ଜଗତର ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଏବଂ ଭାରତ ତଥା ବିଦେଶରେ ୬୪ଟି ମନ୍ଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ପ୍ରଚାରିତ ଗୌଡ଼ୀୟ ଭକ୍ତିଧାରାକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଇୟନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦ ଶ୍ରୀଲ ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ବତୀ ଠାକୁରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରେରିତ ହୋଇ ସାରା ପୃଥିବୀ ବିଶେଷ କରି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତ ଏବଂ ଭାରତବର୍ଷରେ ଇୟନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଯାଇଛନ୍ତି ।

ସେହିଭଳି ଶ୍ରୀଲ ଗୌରଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀ ଗୁରୁ ମହାରାଜ ତାଙ୍କ ଗୁରୁ ଶ୍ରୀଲ ପ୍ରଭୁପାଦଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରେରିତ ତଥା କୃପାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣବଳରାମ ମନ୍ଦିର (ଇୟନ) ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସାରା ଓଡ଼ିଶା ସାରା ଭାରତ ତଥା ବିଦେଶ ମାଟିରେ ବୈଷ୍ଣବଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିଯାଇଛନ୍ତି । ପ୍ରୋକ୍ତ ଉତ୍ସବରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ସୁଭଗ ସ୍ବାମୀ ମହାରାଜ, ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭକ୍ତିପ୍ରାଣ ଗୋପିନାଥ ସ୍ବାମୀ ମହାରାଜ, ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ହଳଧର ସ୍ବାମୀ

ମହାରାଜ ତଥା ଅନେକ ଭକ୍ତ ଯୋଗଦେଇ ଶ୍ରୀଲ ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ବତୀ ଠାକୁର ଏବଂ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଗୌରଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ । ପ୍ରକାଶ ଥାଇ କି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମହାରାଜଙ୍କର ଏ ବର୍ଷ ୨୬ତମ ପବିତ୍ର ତିରୋତ୍ତାବ ଉତ୍ସବ । ପ୍ରୋକ୍ତ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ୨୬ଟି ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ଦୀପ ଭକ୍ତମାନେ ଅର୍ପଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ଉତ୍ସବ ଅବସରରେ ଶ୍ରୀଲ ଗୁରୁ ମହାରାଜଙ୍କର ଇଂରାଜୀ ପୁସ୍ତକ- The worship of Sri Guruର ହିନ୍ଦୀରେ ଅନୁବାଦ ହୋଇଥିବା ପୁସ୍ତକ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବନ୍ଦନା ଏହି ଉତ୍ସବରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ବତୀ ଠାକୁର ତଥା ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଗୌରଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀ ଗୁରୁ ମହାରାଜଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଠିକ୍ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ୧୨ଟା ସମୟରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଗୌରଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ବାମୀ ଗୁରୁ ମହାରାଜଙ୍କର ଶ୍ରୀବିଗ୍ରହଙ୍କର ଆଭିଷେକ ଉତ୍ସବ ଭଜନକୀର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଶେଷରେ ଉପସ୍ଥିତ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରାଯାଇ ଉତ୍ସବଟିର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ସାଜ ହୋଇଥିଲା । ସନ୍ଧ୍ୟା ୭ଟା ସମୟରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଉତ୍ସବରେ ଭକ୍ତମାନେ ଯୋଗଦେଇ ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ । ହରେକୃଷ୍ଣ ।

ନାହାଁ ତିଷ୍ଠାନ୍ତି ବୈକୁଣ୍ଠେ

ପ୍ରୀତିର ସହଜ ପ୍ରଭାବ ନୀତିର କଠୋର ବନ୍ଧନକୁ ଲଙ୍ଘନ କରିବା—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ମନରେ ବହୁତ ଜଟିଳ ପ୍ରଶ୍ନ-ଯାହାର ଉତ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତି ଏତେ ସହଜ ନୁହେଁ—ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵାତୀତର ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ! ଶୋକାତୀତର ଶୋକ ! ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦର ବିଳାପ ! ଭଗବାନଙ୍କର ଭକ୍ତବିରହ— ଏହାହିଁ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟର ଘନିଭୂତ ମୂର୍ତ୍ତି ।

ପ୍ରସ୍ତୁତି: ସମାହୃତ ଦାସ

ଶ୍ରୀ

କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ କରି ଉଦ୍ଧବ ବ୍ରଜଯିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲେ । ସଖା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶକରି ଶ୍ରୀଉଦ୍ଧବ କହିଲେ—ତୁମେ ଯନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ମୁଁ ଯନ୍ତ୍ର । ଯନ୍ତ୍ରୀ ଯେପରି ନିଜର ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଯନ୍ତ୍ରରେ ସ୍ଵର ଉତ୍ପନ୍ନ କରିପାରେ ତୁମେ ସେହିପରି ମୋଦ୍ଵାରା ନିଜର ଅଭିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିପାର । ଏହାପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଭାଇ ବଳରାମଙ୍କ ନିକଟକୁ ଗଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନିଜର ଅଗ୍ରଜ ବଳରାମଙ୍କୁ କହିଲେ ମୋର ସନ୍ଦେଶ ନେଇ ଉଦ୍ଧବ ବ୍ରଜକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ବଳରାମ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କଲେ ଏବଂ ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ମସ୍ତକକୁ ସ୍ପର୍ଶକରି ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ ।

ଏହାପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ ସାଥରେ ଧରି ମାତା ରୋହିଣୀଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି ନିଜ ମନର ସଂକଳ୍ପ କଥା କହିଲେ । ବ୍ରଜର ସ୍ମୃତି ଆସିଯିବାରୁ ମାତା ରୋହିଣୀଙ୍କର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ରକ୍ତମିତ ହୋଇଗଲା । ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ଷୁ ଏବଂ ଗଦ୍‌ଗଦ୍ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ ପ୍ରତିନିଧି ପଠାଇ ମା' ଯଶୋଦାଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ବନା ଦେବୁ ପୁତ୍ର, ଏହା କ'ଣ ସମ୍ଭବ ? ସବୁ କିଛି ତୁମେ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣ ମା'— ଏହା ଛଡ଼ା ମୋ ପାଖରେ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ କ'ଣ ଅଛି ? ଏହା କହୁ କହୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଗଳା ବାସ୍ତରୁଦ୍ଧ ହୋଇଗଲା । ମା' ରୋହିଣୀଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ନତମସ୍ତକ ହୋଇ ଉଦ୍ଧବ ତାଙ୍କର ପଦରଜ ନିଜ ମସ୍ତକରେ ଲଗାଇଲେ । ମା' ରୋହିଣୀ ନତମସ୍ତକ ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶକରି ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନିଜ ଶରୀରର ପୁଷ୍ପମାଳା ଏବଂ ବସ୍ତ୍ରାଳାଙ୍କାର ବାହାର କରି ନିଜ ଶ୍ରୀହସ୍ତରେ ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ ସଜାଇ

ଦେଲେ । ସଖା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ହସ୍ତ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇ ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ଶରୀର ଆନନ୍ଦରେ ଉତ୍ତପ୍ଳୁତ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ଉଦ୍ଧବ ଆନନ୍ଦମନରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବ୍ରଜକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ହୃଦୟର ଗଭୀର ପ୍ରଦେଶରେ ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟ ଥିଲା, କାରଣ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ମଥୁରା ବାହାରେ ରହିବା ପାଇଁ ପଡ଼ିବ । ଏହାଦ୍ଵାରା ତାଙ୍କୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ସେବା ସୁଖ ଏବଂ ସଙ୍ଗ ସୁଖରୁ ବଞ୍ଚିତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଦ୍ଧବଙ୍କର ଅନ୍ତର କଥା ଜାଣି କହିଲେ—ବ୍ରଜକୁ ଯିବା ଦ୍ଵାରା ମୋ ସଙ୍ଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବ ଏପରି ଚିନ୍ତା କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଉଦ୍ଧବ ମୁଁ ତ ସର୍ବଦା ଅନାଦିକାଳରୁ ବ୍ରଜରେ ଅଛି—ବ୍ରଜକୁ ତ୍ୟାଗକରି—ବୃନ୍ଦାବନଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ— ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଗମନ କରେ ନାହିଁ । ମୁଁ ବ୍ରଜରେ ହିଁ ଅଛି—ଏଠାରେ ମୋର ଏକ ଅଂଶମାତ୍ର ରହିଛି । ତୁମର ବ୍ରଜଗମନ ମୋତେ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ, ମୋଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ । ମୋର ସେବା ବିଷୟରେ ତୁମର ଯେଉଁ ଆଶଙ୍କା ତାହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ମୋର ସେବା ପ୍ରକୃତ ସେବା ନୁହେଁ । ମୋର ପ୍ରିୟଜନ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ସେବା ହିଁ ମୋର ପ୍ରକୃତ ସେବା । ତୁମେ ମୋର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରିୟଜନଙ୍କର ସେବା କରିବା ପାଇଁ ଯାଉଛ । ଉଦ୍ଧବ ଏହା ହିଁ ମୋ ପ୍ରତି ତୁମର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେବା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରିୟ ବାକ୍ୟ ଶ୍ରବଣ କରି ଉଦ୍ଧବଙ୍କର ସମସ୍ତ ମନବେଦନା ଦୂରେଇଗଲା ।

ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ଇଚ୍ଛା-ପଦବ୍ରଜରେ ବ୍ରଜଗମନ କରିବେ, କାରଣ ଯାନ ଦ୍ଵାରା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା ଶାସ୍ତ୍ରସମ୍ମତ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ପଦବ୍ରଜରେ ବ୍ରଜଯିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ସମୟ ଲାଗିବ ଯାହା

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧ । ଉଦ୍ଧବଙ୍କର ମନଭାବକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ପୃଷ୍ଠଦେଶରେ ହସ୍ତ ସ୍ଥାପନ କରି କହିଲେ, ନା ଭାଇ ଉଦ୍ଧବ ! ତୁମକୁ ରଥରେ ବ୍ରଜଯିବାକୁ ହେବ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏକ ସୁସଜ୍ଜିତ ରଥ ସାରଥୀ ସହିତ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । କାରଣ ଯେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ସହିତ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ କରି ଚାଲିଥିବେ ଉଦ୍ଧବ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସହିତ ଚାଲିଚାଲି ଯିବେ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—କେଉଁ ପଥରେ ବ୍ରଜକୁ ଯିବ । ବ୍ରଜଯିବା ପାଇଁ ଦୁଇଟି ପଥ ରହିଛି । ମୁଁ ଯେଉଁ ପଥରେ ଯିବା ପାଇଁ କହୁଛି—ସେହି ପଥରେ ଯାଅ, ଯାତ୍ରା ସୁଗମ ଏବଂ ଆରାମଦାୟକ ରହିବ । ଏଠାରୁ ଯମୁନାର ତୀରଦେଶରେ କିଛି ଦୂରଯିବା ପରେ ତାହାର ଉଚ୍ଚଭୂମିକୁ ତ୍ୟାଗକରି ତୀର୍ଥରାଜ ବ୍ରହ୍ମଦହ (ଅକୁରଘାଟ, ଯେଉଁଠାରେ ଅକୁର ସ୍ନାନକରିବା ସମୟରେ ପରଂବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ)କୁ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ରଖି ସିଧା ଚାଲିଯିବ । ଆଗରେ ଅନୁଭିଷାସ୍ଥଳୀ ପଡ଼ିବ । ସେଠାରେ ମୁଁ ଯାଜ୍ଞିକ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁଭିକ୍ଷା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ନ ମିଳିନଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ବ୍ରାହ୍ମଣଗଣ ମୋର ପ୍ରିୟ ସଖାମାନଙ୍କର ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅପ୍ରିୟଭାଜନ ଅଛନ୍ତି, ତଥାପି ସେମାନେ ପୂଜନୀୟ । ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରରେ ରଥରଖି ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରିଯିବ । କିନ୍ତୁ ଯାଜ୍ଞିକ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ପତ୍ନୀଗଣ ନିରନ୍ତର ମୋର ଗୁଣକାର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରନ୍ତି ମୋର ପ୍ରିୟ ଭକ୍ତ—ଗାୟତ୍ରିନାମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତତ୍ତ୍ଵ ବିପ୍ରାଜ୍ଞାନାନାମ ।” ଯଦି ତୁମ ହୃଦୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାର ଇଚ୍ଛା ନଥାଏ, ତାହାଲେ ମୁଁ କହିବି ତୁମର ଚକ୍ଷୁ ଧାରଣ ହୁଏ ବୃଥା ଅଟେ । ଆଲୋକୀୟ ଶ୍ଵହସ୍ୟସି ଚେଦାକ୍ଷଣେବଞ୍ଚିତଃସି । ତାହା ଅଶୋକ ପୁଷ୍ପବାଟିକା ଅଂଶ ବିଶେଷ । ଏହାର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ତୁମେ ରଥ ନେଇଯିବ । ଏହି ଉଦ୍ୟାନ ମୋର କ୍ରିଡ଼ାଭୂମି । କ୍ରିଡ଼ା କରିବା ସମୟରେ ମୁଁ ଶ୍ରୀଦାମର ପୃଷ୍ଠ ଉପରେ ଚଢ଼ି ବସିଥିଲି—ଶ୍ରୀଦାମାନଂ ସୁଭଗ ତଗରୁଡ଼ୀକୃତ୍ୟ ଯତ୍ରାଧିରୁଡ଼ଃ ॥ ଏହି ସାଞ୍ଚିକ ଗ୍ରାମ ଅତିକ୍ରମ କରି ମୋର ଗୋଷ୍ଠକ୍ରୀଡ଼ା ଭୂମିର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାରେ ରଥ ନେଇଯିବ । ଏହି ଗୋଷ୍ଠ କ୍ରୀଡ଼ାଭୂମିରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ଗୋପବାଳକଗଣ ବାଛୁରୀର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଧରି ଏଣେତେଣେ ଦଉଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଗୋବତ୍ସାଗଣ ମଧ୍ୟ ଚତୁରତାର ସହିତ ନିଜ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଛଡ଼ାଇ

ନେଇ କୁଦାମାରି ଦୁତଗତିରେ ଦୌଡ଼ୁଛନ୍ତି । ସ୍ଵଷ୍ଟିକ ଭଳି ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ-ଧବଳ ଗୋବତ୍ସାଗଣ କଅଁଳିଆ ଡ଼େଣୁ ଆଘାଣ କରି ତ୍ୟାଗ କରୁଛନ୍ତି । ରଥକୁ ଛିଡ଼ାକରି କିଛି ସମୟ ସେହି ଗୋବତ୍ସାମାନଙ୍କ ନିଷ୍ଠାପ ଚଞ୍ଚଳତାକୁ ଦର୍ଶନ କରିବ ।

ଉଦ୍ଧବ ! ସେଠାରେ କ୍ରିଡ଼ାରତ ମୋର ସଖାମାନଙ୍କୁ ଟିକେ ଧ୍ୟାନର ସହିତ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବ । ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ମୋର ବିରହଭାବ ନାହିଁ, କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ସଖ୍ୟରସ-ବିଶ୍ରମ୍ଭ ପ୍ରଧାନ । ମୋ ବିଷୟରେ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତ ହେଲା ମାତ୍ରେ ସେମାନେ ମୋର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ଅନୁଭବ କରିପାରନ୍ତି । ତୁମେ କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ଆବେଶକୁ ଆଘାତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୋର ମା’ ଏବଂ ଗୋପାମାନଙ୍କର ଅନୁରାଗ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର—ଏହା ଉକ୍ତଶ୍ରୀ-ପ୍ରଧାନ । ମୁଁ ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି ମୁଁ ବହୁ ଦୂରରେ ଅଛି । ମୁଁ ମା’ ଯଶୋଦାଙ୍କ କୋଳରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ “କାହ୍ନା କୁଆଡ଼େ ଗଲା” ବୋଲି ଉଚ୍ଛ୍ଵସରେ ରୋଦନ କରନ୍ତି । ଏହାପରେ ଉଦ୍ଧବ-ତୁମର ରଥ ନନ୍ଦୀଶ୍ଵର ପର୍ବତର ପାଦଦେଶରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବ । ଏହି ସମୟରେ ମୋର ସମସ୍ତ ପ୍ରିୟଜନ ଦୁତଗତିରେ ରଥ ନିକଟକୁ ଦୌଡ଼ି ଆସିବେ, ଏହା ଚିତ୍ତାକରି କାଳେ ମୁଁ ଆସିଗଲି । ମମାଶଙ୍କତୟ ଶ୍ଵଟମ୍ ଉପଗତମ୍ । ଏହି ସମୟରେ ତୁମେ ମୋର ଭଗ୍ନ ମନୋରଥ ପ୍ରିୟଜନଙ୍କୁ ତୁମର ପରିଚୟ ଏହି ପ୍ରକାର ଦେବ—
ଯଃ କାଳନ୍ଦୀବନ ବିହାରଣୋଦାମକାମକାଳାବତ୍
ବୃନ୍ଦାରଣ୍ୟା ନୂରପତି ପୁରଂ ଗାୟତ୍ରିଜେନାପନୀତଃ ।
କୁର୍ବନ୍ ଦୌତ୍ୟଂ ପଣୟସଚିବସ୍ତସ୍ୟ ଗୋପେନ୍ଦ୍ରସୁନୋଃ ।
ଦେବୀନାଂ ବଃ ସପତି ସବିଧଂ ଲଧୁବାନୁଭବୋଽସ୍ମି ॥

—ଯିଏ ଯମୁନାତଟସ୍ଥ ବନ ମଧ୍ୟରେ ନିରନ୍ତର ବିହାର କରିବାର ଇଚ୍ଛା ପୋଷଣ କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଯାହାଙ୍କୁ ଅକୁର ବ୍ରଜରୁ ମଥୁରା ନଗରୀକୁ ନେଇଯାଇଛନ୍ତି—ଏହା କହିବାଦ୍ଵାରା ଯାହାଙ୍କର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସ ହେତୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମଳିନ ହୋଇଯାଏ— ସେହି ନନ୍ଦନନ୍ଦନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ମୁଁ ପ୍ରଣୟସଚିବ— ମୋର ନାମ— ଉଦ୍ଧବ ଏବଂ ମୁଁ ତାଙ୍କର ଦୂତ ହୋଇ ଏଠାକୁ ଆସିଛି ।

ଉଦ୍ଧବ ! ବୃନ୍ଦାବନର ସେହି ଭ୍ରମର ରୁମ୍ଭିତ ବିଟପ ଗଣଙ୍କୁ ତୁମେ ହାତ ଉଠାଇ ଥରେ ମୋ ପ୍ରାଣଭରା ଆଶୀର୍ବାଦ ଜଣାଇବ—ଶାସ୍ତ୍ରାଶିଷାଂ ମେ ବୃନ୍ଦଂ ବୃନ୍ଦାବନବିଟପେଷୁ ।

ଆଉ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ମୋର ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ବ୍ରଜର ଗାଭୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର କୁଶଳତା ଜିଜ୍ଞାସା କରିବ । ଏହି ସବୁ ଗାଭୀଗଣ, ନିଜର ବସ୍ତ୍ରାଗଣଙ୍କ ପ୍ରତି ସ୍ନେହ ତ୍ୟାଗକରି ଅଶୁଳ ନୟନରେ ମୋ ଶରୀରକୁ ଚାଟୁଥାନ୍ତି । ସେହି ମାତୃସ୍ବରୂପା ଗାଭୀମାନଙ୍କୁ ମୋର ପ୍ରଣାମ ନିବେଦନ କରିବ । ବ୍ରହ୍ମା ଯେତେବେଳେ ଗୋବତ୍ସାମାନଙ୍କୁ ଚୋରିକରି ନେଇ ଯାଇଥିଲେ—ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ତନ୍ୟାମୃତ ପାନ କରିଛି—ସ୍ତନ୍ୟଂ ଯାସାଂ ମଥୁରଧୟଂବସ୍ତରଂ ବସ୍ତ୍ରଲାନାମ୍ ।

ଉଦ୍ଧବ ! ନନ୍ଦବାବାଙ୍କ ପଦଯୁଗଳକୁ ଧରି “ନାମଗ୍ରାହଂ ମମ”—ମୋର ନାମକୁ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି କୃଷ୍ଣ ଆପଣଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇଛି—ଏହା କହି ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ବନ୍ଦନା କରିବ । ଆମ୍ଭ ବିନା (କୃଷ୍ଣ-ବଳରାମ) ତାଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ବ୍ରଜ ଫେରିଯିବା ପାଇଁ କହିଲି—ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ବେଦନାଭରା ମୁଖ ମଣ୍ଡଳକୁ ମନେପକାଇ ମୋର ହୃଦୟ ଫାଟିଯାଇଛି ।

ହେ ଉଦ୍ଧବ ! ମୋ ମା’ ଯଶୋଦା ନିଜ ଅନ୍ତରସ୍ଥିତ ଚିନ୍ତାଅଗ୍ନି ଦ୍ବାରା ଜଳିଜଳି ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୀଣା ମଳିନ ବଦନା ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି—ମୋର ନାମକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ତାଙ୍କର ପଦ ବନ୍ଦନା କରିବ । ମୋର ବିରହରେ ସେ ନିରନ୍ତର ବିଳାପ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମଥୁରା ରାଜପଥ ଉପରେ ସର୍ବଦା ଦୃଷ୍ଟି ନିବନ୍ଧ କରି ବସିରହିଛନ୍ତି—ଏହି ଆଶାରେ କାଳେ ମୁଁ ପୁନଃ ବ୍ରଜକୁ ଫେରିଆସିବି । ମା ଯଶୋଦାଙ୍କ ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳ ନିଜ ଚକ୍ଷୁର ବିରହ ଅଶ୍ରୁରେ ଭିଜିଯାଇଛି—ଏକଥା କହୁ କହୁ ବ୍ରଜବିହାରୀ ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦରଙ୍କର ଚକ୍ଷୁ ମଧ୍ୟ ଲୋତକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା । କଣ୍ଠ ବାସ୍ବରୁଦ୍ଧ ହୋଇଗଲା । ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟରେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧାରଣ କରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶେଷରେ ଯେଉଁ ପଂକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ କହିଲେ ତାହା ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମାନ୍ତକ-ହୃଦୟ ବିଦାରକ । ଏହି ପଂକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଭକ୍ତି ରାଜ୍ୟର ଦୁଷ୍ପାପ୍ୟ ରତ୍ନ ସଦୃଶ । ହେ ଉଦ୍ଧବ ! ଗ୍ରୀଷ୍ମରତ୍ନରେ ସରୋବରର ଜଳ ଶୁଖିଯାଏ । ସେଠାରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା କୁର୍ମ-କଇଁଟ ସକଳ କାଦୁଅ ତଳେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଜୀବନ ଧାରଣ କରନ୍ତି—ଏହି ଆଶାରେ ଯେ ବର୍ଷାରତ୍ନ ନିଶ୍ଚିତ ଆସିବ । ମୋର ବିରହ ହିଁ ବ୍ରଜ ପାଇଁ ପ୍ରବଳ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ସ୍ବରୂପ—ଗୋପୀ-ସରୋବରର ଜଳ ମୋର ବିରହ ତାପରେ ଶୁଖିଯାଇଛି ।

ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଣ-କୁର୍ମ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ “ମୁଁ ଆସିବି” କେବଳ ଏହି ଆଶା-କର୍ଦ୍ଦମକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ବସୁରହିଛି । “ଯାସାମାଶାମୃଦମ ନୁସ୍ବତାଃ ପ୍ରାଣକୂର୍ମାବସନ୍ତି ।” ସେମାନେ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଜୀବନ ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି । ଏହା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଶବ୍ଦ ମୋ ଭାଷା ଭଣ୍ଡାରରେ ନାହିଁ । କହୁ କହୁ ତୀବ୍ର ବିରହତାପରେ ବ୍ରଜସୁନ୍ଦର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ତପ୍ତଅଶ୍ରୁ ମଧ୍ୟ ଶୁଖିଗଲେ । ତାଙ୍କର ଗତି ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା—ସେ ସେଠାରେ ଚିତ୍ରବତ ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କର ବର୍ଷଣଉନ୍ମୁଖ ମେଘସଦୃଶ ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ଦେଖି ଉଦ୍ଧବ ମଧ୍ୟ ବିଚଳିତ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନ ପାଇ ରଥ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଗଲେ । ରଥ ବ୍ରଜ ଅଭିମୁଖେ ଚାଲିବା ଆରମ୍ଭକଲା । ଉଦ୍ଧବ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ—ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ବୟଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏତେ କାତର, ସେଇ ବ୍ରଜଜନ କେତେ ପ୍ରେମମୟ ହୋଇ ନ ଥିବେ ! ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଶାନ୍ତନୁ ବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାର ଶକ୍ତି କ’ଣ ମୋ ପାଖରେ ଅଛି । ପୁନଃ ଚିନ୍ତାକରିବାକୁ ଲାଗିଲେ—ନିଶ୍ଚିତ ମୋ ପାଖରେ ଅଛି—ମୋତେ ଏହାର ଯୋଗ୍ୟ ମନେ କରି ତ ସେ ମୋତେ ବ୍ରଜ ପ୍ରେରଣ କରିଛନ୍ତି । ଉଦ୍ଧବ ବାରମ୍ବାର ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ ରାଜପଥ ଉପରେ ଦକ୍ଷାୟମାନ ନିଜ ସଖା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀମୁଖକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନିଜର ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ନୟନରେ ବ୍ରଜଗାମୀ ଉଦ୍ଧବଙ୍କର ରଥକୁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି, ଯେତେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଥର ଧ୍ବଜା ଦେଖାଯାଉଥିଲା—ଜହ୍ନା ହେଉଥିଲା ଦଉଡ଼ିଯାଇ ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ସହିତ ଚାଲିଯାନ୍ତି କି, କିନ୍ତୁ ଏହା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ପ୍ରୀତିର ସହଜ ପ୍ରଭାବ ନୀତିର କଠୋର ବନ୍ଧନକୁ ଲଙ୍ଘନ କରିବା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ଉଦ୍ଧବଙ୍କ ମନରେ ବହୁତ ଜଟିଳ ପ୍ରଶ୍ନ-ଯାହାର ଉତ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତି ଏତେ ସହଜ ନୁହେଁ—ଦୃଢ଼ାତୀତର ଦୃଢ଼ । ଶୋକାତୀତର ଶୋକ ! ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦର ବିଳାପ ! ଭଗବାନଙ୍କର ଭକ୍ତବିରହ ! ଏହାହିଁ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟର ଘନିଭୂତ ମୂର୍ତ୍ତି । ଗୋଲକ ବିହାରୀ ଗୋଲକରେ ନିଜକୁ ସ୍ଥିର ରଖିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଭକ୍ତ ଆମି ବାନ୍ଧିଆଛେ ହୃଦୟ ଭିତରେ ।

ନାହଂ ତିଷ୍ଠାମି ବୈକୁଣ୍ଠେ ଯୋଗିନାଂ ହୃଦୟେ ନ ଚ ମଦ୍ ଭକ୍ତ ଯତ୍ ଗାୟନ୍ତି ତତ୍ର ତିଷ୍ଠାମି ନାରଦ ॥

॥ ହରିବୋଲ ॥

ସୁଦର୍ଶନଚକ୍ର- ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଅସ୍ତର ନାମ ସୁଦର୍ଶନଚକ୍ର । ବିଷ୍ଣୁ ମନ୍ଦିରର ତୁଡ଼ାରେ ଏହି

ଚକ୍ରର ଧାତୁମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ବିରାଜମାନ କରନ୍ତି । ପୁରୀର ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ଜଗନ୍ନାଥ-

ବଳଭଦ୍ର- ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ସହ ଏ ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ର ବିରାଜିତ ଏବଂ ପୂଜିତ ହେଉଛନ୍ତି ।

ଚତୁର୍ଭୁଜଧାରୀ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁ ଗୋଟିଏ ହସ୍ତରେ ସର୍ବଦା ଏହି ଚକ୍ରକୁ ଧାରଣ

କରନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ଵାରା ସେ ଦୁଷ୍ଟ ଦଳନ ଓ ଶିଷ୍ଟ ପାଳନ କରିଥାଆନ୍ତି । ଅଭିଭ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା କାଳସ୍ଵରୂପ ଏବଂ

ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏ ସୁଦର୍ଶନସ୍ଵରୂପ ।

ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ବିଶ୍ଵକର୍ମା ସମସ୍ତ

କରିଥିଲେ । ଏହି ଚକ୍ରକୁ ଶିବଜୀ

ପୁରାଣରେ କଥା ରହିଛି- ପୂର୍ବେ

ବଳୀୟାନ ହୋଇ ନିଶାଚର ବୃତ୍ତି

ନେଉଥିଲା । ଶେଷରେ ସେହି

ଶ୍ରୀବତ୍ସଙ୍କୁ ହରଣ କରିବା ପାଇଁ

ତାକୁ ସଂହାର କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା

ବିଶ୍ଵକର୍ମା ପ୍ରଦତ୍ତ ସେହି

ଶିବଜୀ କହିଲେ- ହେ

ଇନ୍ଦ୍ର, ପ୍ରଜାପତିଗଣ,

କେବେ ହେଲେ ବ୍ୟର୍ଥ

ଫଳପ୍ରସବ ଓ ଅମୋଘ ଅସ୍ତ୍ର

ଶକ୍ତି ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ

ଏହି ଚକ୍ର

ବିଭକ୍ତ ହେଲା ।

ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ସ୍ମୃତି

ସୁଦର୍ଶ

ଏ ଚକ୍ରର ସୃଷ୍ଟି ସଂପର୍କରେ ଏକ ପୌରାଣିକ ଗାଥା ରହିଛି । ଶିବଜୀଙ୍କ

ଦେବତାମାନଙ୍କର ତେଜରୁ ଶକ୍ତି ସଂଗ୍ରହ କରି ଏହି ଅସ୍ତ୍ର ତିଆରି

ଭଗବାନ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଅସୁର ବିନାଶାର୍ଥେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ବାମନ

ଶ୍ରୀବାମ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଅସୁର ଥିଲା । ସେ ତପ ବଳରେ

ଅବଲମ୍ବନ କରି ଲୋକମାନଙ୍କର ଧନ ସଂପଦାଦି ଲୁଟି

ଶ୍ରୀବାମ ଅସୁର ଭଗବାନ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁଙ୍କର କୌଣସିଭୟ ଓ

ଅପଚେଷ୍ଟା କଲା । ବିଷ୍ଣୁ ସେହି ଅସୁରର ଅଭିପ୍ରାୟ ଜାଣିପାରି

କରି ଶିବଜୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଶିବଜୀ

ସୁଦର୍ଶନଚକ୍ରକୁ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।

କେଶବ ! ଏହି ଚକ୍ରରେ ସର୍ବଦା ବାୟୁ, ଅଗ୍ନି, ବରୁଣ,

ଧ୍ଵନିତର ଓ ତପସ୍ୟାଦି ଅଧିଷ୍ଠାନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଅସ୍ତ୍ର

ହେବ ନାହିଁ । ଏହା ବିଶ୍ଵ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ

। ଭଗବାନ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁ ଏହି ଚକ୍ର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଏହାର

ପ୍ରଥମେ ଶିବଜୀଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ।

ପ୍ରହାରରେ ଶିବଜୀଙ୍କ ଶରୀର ତିନିଖଣ୍ଡରେ

ଏଥିରେ ଶିବଜୀ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ଭଗବାନ

କଲେ । ଏହାପରେ ଏହି

ନଚକ୍ର ଲାଭକରି ଭଗବାନ

ବିଷ୍ଣୁ ଗରୁଡ଼ ପୃଷ୍ଠରେ ବସି

ସୁରଗିରିକୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ

ଏବଂ ଚକ୍ର ପ୍ରହାରରେ

ଶ୍ରୀବାମକୁ ନିହତ କଲେ ।

ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଏହି ଚକ୍ରର ବାରଗୋଟି ଅରରେ ବାର ମାସ, ଛଅ ଋତୁ, ଦ୍ଵାଦଶ ରାଶି ସର୍ବଦା

ଅର୍ଥାତ୍- ଏହା ସ୍ଵୟଂ କାଳସ୍ଵରୂପ, ଯାହା ଭଗବାନ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରହିଛି । ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏହି ଚକ୍ର ଦ୍ଵାରା

ଶିଶୁପାଳକୁ ବଧ କରିଥିଲେ । ହରିବୋଲ ।

ଶ୍ରୀ ବାମନ ।

Regd. No. 34210/79, Postal Regd. No. - BN/52/21-23

